

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření vybraných malých obcí
Financial Management of the Selected Small Municipalities

Student:	Jindřich Kamler
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Bc. Jiří Bečica, Ph.D.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Jindřich Kamler**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 01 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Hospodaření vybraných malých obcí**
Financial Management of the Selected Small Municipalities

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Principy hospodaření obcí v ČR
3. Analýza hospodaření vybraných obcí v letech 2006-2010
4. Zhodnocení hospodaření vybraných malých obcí
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ČEŠKOVÁ, Magdalena a Jan KINŠT. *Rozpočtová skladba v roce 2011*. 4. rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 277 s. ISBN 978-80-7263-638-9.

GALVASOVÁ, Iva et al. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 1. vyd. Brno: Georgetown, 2007. 140 s. ISBN 80-251-20-9.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

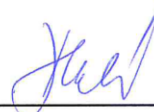
Vedoucí bakalářské práce: **Ing.Bc. Jiří Bečica, Ph.D.**

Datum zadání:

Datum odevzdání:

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 11. května 2012

Jindřich Kamler

OBSAH

1	ÚVOD	4
2	PRINCIPY HOSPODAŘENÍ OBCÍ V ČR.....	6
2.1	Charakteristika obcí	6
2.2	Orgány obce.....	7
2.3	Hospodaření obcí	11
2.4	Rozpočtový proces.....	13
2.5	Příjmy obcí.....	15
2.6	Výdaje obcí	17
2.7	Spolupráce obcí	18
3	ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ V LETECH 2006 – 2010	20
3.1	Charakteristika vybraných obcí	21
3.2	Historie a současnost srovnávaných obcí	21
3.3	Demografické aspekty sledovaných obcí	24
3.4	Struktura ekonomické aktivity obyvatel obcí	28
3.5	Svazek obcí údolí Desné.....	31
3.6	Analýza hospodaření vybraných obcí v letech 2006 – 2010	33
4	ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH MALÝCH OBCÍ	37
4.1	Daňové příjmy	37
4.2	Nedaňové příjmy	42
4.3	Kapitálové příjmy	43
4.4	Přijaté dotace	45
4.5	Běžné výdaje.....	46
4.6	Kapitálové výdaje	49
4.7	Závěry zjištěné provedenou komparací údajů	50
5	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	SEZNAM ZKRATEK.....	59

1 ÚVOD

Ze zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen Ústava) vyplývá, že Česká republika se dělí na územní samosprávné celky. Územní samosprávné celky se člení na vyšší, představované kraji a nižší, tvořené obcemi. Tato práce se bude podrobněji zabývat hospodařením obcí.

Kromě Ústavy existuje celá řada dalších zákonných norem, z nichž obce při své existenci vychází a které musí být respektovány. Jednou ze stěžejních norem je pro obce zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obcích). Aby mohla kterákoliv obec zajistit provoz a rozvíjet svou činnost, musí disponovat finančními prostředky, které jsou v případě obcí tvořeny zejména příjmy daňovými. Přerozdělování těchto příjmů je přesně vymezeno zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rozpočtovém určení daní). Při svém hospodaření jsou obce vázány dalšími zákony, zejména zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rozpočtových pravidlech).

Tématem bakalářské práce je zhodnocení a komparace výsledků hospodaření dvou vybraných velmi malých obcí, konkrétně obcí Hraběšice a Rejchartice, se zaměřením na jejich hospodaření v letech 2006 – 2010.

V rámci této práce bude použita deskripce, metoda analýzy a následně komparace zjištěných poznatků. Pro potřeby práce byly vybrány výše uvedené obce podle podobné geografické polohy v okrese Šumperk, dopravní dostupnosti a počtu obyvatel.

Cílem práce je provést analýzu hospodaření obcí ve srovnávaných letech a zjistit, jakým způsobem vybrané obce využívají svěřené finanční prostředky, jak v srovnávaných letech hospodařily a která z obcí byla v hospodaření úspěšnější. Snahou bude nalézt možnosti úspor, případně zvýšení příjmů obecních rozpočtů.

Hlavními podklady, z nichž tato práce vychází, jsou výkazy pro hodnocení plnění rozpočtů územních samosprávných celků, regionálních rad a dobrovolných svazků, výkazy Fin 2 – 12 M.

Bakalářská práce sestává z pěti kapitol. V úvodu jsou vymezena základní legislativní východiska existence obcí, cíl práce a stručně představeny jednotlivé kapitoly.

Práce je koncipována na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část bude tvořena kapitolou druhou „Principy hospodaření obcí v ČR“, v níž bude podrobněji rozvinut legislativní rámec a vymezeny základní pojmy. Obecně zde bude provedena charakteristika obcí, představeny jednotlivé orgány, základní principy hospodaření v souladu se zákonem a bude v ní popsán rozpočtový proces. V další části budou globálně popsány příjmy a výdaje obcí a závěr teoretické části práce bude věnován jednotlivým přípustným formám spolupráce obcí.

Praktická část přímo navazuje na část teoretickou a je představována kapitolou třetí a čtvrtou. V rámci třetí kapitoly „Analýza hospodaření vybraných obcí v letech 2006 – 2010“ bude použita metoda deskripce, obce budou vymezeny z pohledu regionálního, historického a demografického. V této kapitole bude také představen konkrétní svazek obcí, jehož jsou obce členy. V závěru kapitoly již bude provedena základní analýza hospodaření ve sledovaných letech 2006 – 2010 v členění dle jednotlivých obcí a dle jednotlivých druhů rozpočtové skladby, včetně vyčíslení konečného salda hospodaření. V této kapitole bude také vyčísleno, jakým poměrem se jednotlivé druhy příjmů, resp. výdajů podílely na celkových příjmech, resp. výdajích.

Další kapitolou praktické části této práce je kapitola čtvrtá „Zhodnocení hospodaření vybraných malých obcí“. V této kapitole bude již analýza hospodaření provedena podrobněji. Každému druhu rozpočtové skladby bude věnována jedna samostatná podkapitola, všechny údaje budou pro přesnější komparaci přepočítány na jednoho obyvatele, aby bylo zamezeno disproporcím zapříčiněným odlišnostmi obcí v počtech obyvatel. Každá podkapitola bude pro přehlednost doplněna grafem, v němž budou vyznačeny zásadní položky, případně podseskupení položek, mající pro daný druh druhového třídění v obcích zásadní význam. Na závěr kapitoly bude provedena komparace položek, budou uvedeny základní odlišnosti obcí a jejich možné důvody, případně důsledky.

V závěru bakalářské práce bude zjištěno, zda byl cíl naplněn a dále na základě provedené analýzy a komparace budou zhodnocena jednotlivá zjištění, bude uvedeno, v jakých oblastech která obec hospodaří lépe, případně bude „horší z obou obcí“ doporučeno, jakým způsobem by mohla po vzoru „úspěšnější obce“ své hospodaření zlepšit.

2 PRINCIPY HOSPODAŘENÍ OBCÍ V ČR

Dělení České republiky na obce jako základní územní samosprávné celky vyplývá z hlavy sedmé, článku 99 Ústavy. Z dalších článků potom vyplývá, že obce mají právo na samosprávu, obec je spravována zastupitelstvem, které je voleno tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Funkční období zastupitelstva je čtyři roky. V článku 104 Ústavy je stanoveno, že působnost zastupitelstev může být stanovena jen zvláštním zákonem a dále, že zastupitelstvo obce rozhoduje ve všech věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku, to znamená kraji. Třetí odstavec jmenovaného článku zakládá právo zastupitelstva územních samosprávných celků vydávat obecně závazné vyhlášky. V článku 105 je stanoveno, že výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.

2.1 Charakteristika obcí

Obce byly v Českých zemích zřízeny císařským patentem v roce 1849, tento zákon byl několikrát novelizován a nahrazován. Od roku 2000 je zvláštním zákonem, na který Ústava odkazuje zákon o obcích, který vymezuje základní pojmy a pravidla fungování obcí. Dle ustanovení § 1 zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce, dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad, obecní policie a zvláštní orgány, které tvoří například povodňová komise, bezpečnostní rada obce, případně komise zřizované radou obce, pokud jí byl starostou svěřen výkon přenesené působnosti v konkrétních věcech.

Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Existují však i výjimky, kdy není podmínka počtu obyvatel splněna. Obec je městysem, pokud tak stejně jako v případě města stanoví předseda Poslanecké sněmovny.

Statutárními městy jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín,

Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav. Území statutárních měst a hlavní město Praha se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy.

Obec spravuje své záležitosti samostatně (dále jen samostatná působnost). Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem. Státní správu, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svou přenesenou působnost. Pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost.

V souvislosti s různou mírou výkonu přenesené působnosti státní správy existují v České republice obce s třemi typy obecních úřadů:

- a) obec bez zvláštního obecního úřadu. Jedná se o všechny obecní úřady bez výjimky, tedy 6 251 obcí,
- b) obec s pověřeným obecním úřadem, kterých je 393 a
- c) obec s rozšířenou působností, kterých je 205.¹

Kromě těchto obcí existují ještě obce s matričním a se stavebním úřadem, které mohou být součástí obecního úřadu kteréhokoliv typu, nejčastěji však obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností. Míra výkonu přenesené působnosti státní správy je závislá na typu obecního úřadu.

Obce mají právo vzájemně spolupracovat za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů. Jednou z možností efektivní spolupráce je svazek obcí, který mohou obce vytvářet dle zákona o obcích, případně mohou vstupovat do svazků obcí již vytvořených. Členy svazku obcí mohou být jen obce, svazek obcí je právnickou osobou. Svazky obcí mohou spolupracovat pouze v oblasti své samostatné působnosti.

2.2 Orgány obce

Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období stanoví v souladu se zákonem o obcích zastupitelstvo obce nejpozději 85 dnů přede

¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistický metainformační systém, číselníky* [online]. [cit. 28. 1. 2012]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/cislist.jsp>

dnem voleb do zastupitelstev obcí. Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením, ke zvolení dojde ukončením hlasování.

Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů přihlédne zejména k počtu obyvatel a k velikosti územního obvodu obce. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části:

do	500 obyvatel	5 až 15 členů
nad	500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad	3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad	10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad	50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad	150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Zastupitelstvo obce rozhoduje v samosprávných záležitostech s výjimkou těch, které náleží do pravomoci státní správy. Pro platnost rozhodnutí je třeba nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Jednání zastupitelstva obce jsou veřejná. V pravomoci zastupitelstva obce je mimo jiné volba starosty, místostarosty a členů rady obce, zřizování výborů, schvalování rozpočtu obce a závěrečného účtu obce, přijetí úvěru, převzetí dluhu, poskytnutí půjčky, uzavírání smluv o poskytnutí dotací, zakládání, nebo zřizování neziskových organizací a zakládání a zřizování právnických osob, vklady obcí do obchodních společností, vstup a vklad obce do dobrovolného svazku obcí, přijímání obecně závazných vyhlášek v rámci samostatné působnosti apod.

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti je odpovědná zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. V obci, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li zákon o obcích jinak. Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce.

Starosta a místostarosta musí být občany České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Starostu a místostarostu, případně místostarosty volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů

Starosta zastupuje obec navenek, je jejím představitelem, plní funkci statutárního orgánu. Starosta svolává zastupitelstvo obce, řídí schůze rady obce, jmenuje tajemníka obecního úřadu, případně plní jeho funkce, není-li funkce tajemníka zřízena. Kromě jiných povinností je zodpovědný za včasné objednání a provedení přezkoumání hospodaření za uplynulý kalendářní rok.

Místostarosta zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti. Zastupitelstvo obce může zvolit více místostarostů a svěřit jim konkrétní úkoly. Místostarosta, kterého určí zastupitelstvo obce, zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti.

Obecní úřad tvoří starosta, který stojí v jeho čele, místostarosta (místostarostové), a tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena. Rada obce může zřídit pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Činnost obecního úřadu v oblasti samostatné působnosti spočívá v plnění úkolů uložených zastupitelstvem obce nebo radou obce, pomáhá komisím a výborům v jejich činnosti a rozhoduje v určených případech. V oblasti přenesené působnosti vykonává obecní úřad všechny činnosti s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce.

Funkce tajemníka obecního úřadu je povinně zřizována v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností, ostatní obce mají možnost tuto funkci zřídit. Tajemník je zaměstnancem obce, je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné působnosti i přenesené působnosti starostovi, plní úkoly uložené zastupitelstvem, případně radou obce, přijímá, propouští, řídí a kontroluje pracovníky obecního úřadu a stanovuje jejich platy v souladu s platnými předpisy. Není-li v obci funkce tajemníka obecního úřadu zřízena, plní jeho úkoly starosta.

Zvláštní orgány obce zřizuje starosta pro výkon přenesené působnosti v případech stanovených zvláštními zákony, jmenuje a odvolává jejich členy. V čele tohoto orgánu může být až na výjimky jen osoba, která prokázala odbornou způsobilost v oblasti přenesené působnosti.

Obecní policii zřizuje zastupitelstvo obce obecně závaznou vyhláškou v souladu s ustanovením § 1 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. Obecní policii řídí starosta, případně jiný pověřený člen zastupitelstva.

Zastupitelstvo obce vždy zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány finanční a kontrolní výbor a může zřídit i další výbory. Výbory předkládají svá stanoviska a návrhy zastupitelstvu a plní úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo obce. Počet členů je lichý, v jeho čele stojí předseda výboru.

Finanční výbor kontroluje hospodaření obce s majetkem a finančními prostředky, případně plní další úkoly, kterými jej pověřil zastupitelstvo obce. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce. V obcích, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje zastupitelstvo obce povinně ještě výbor pro národnostní menšiny, přičemž v tomto výboru musí být minimálně polovina všech členů jiné národnosti než české. Zastupitelstvo obce může zřizovat podle svých potřeb i další výbory, například osadní výbor.

Rada obce zřizuje jako svůj poradní a iniciativní orgán komise, které jí v rámci samostatné působnosti předkládají návrhy a náměty. V rámci samostatné působnosti nejsou komise orgánem obce, ale orgánem rady obce, které jsou také odpovědné. Orgánem obce se mohou stát, jen pokud jí je starostou svěřen výkon přenesené působnosti v konkrétních věcech. V rámci těchto svěřených záležitostí je potom odpovědná přímo starostovi.²

Organizační schéma uspořádání orgánů obce je znázorněno v obrázku 1.1.

Obr. 1.1

Zdroj: Vlastní zpracování

² PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vydání Praha: GRADA Publishing a.s., 2009. 304 s. ISBN 978-80-2789-9.

Některé z prvků uvedeného schématu mají zákonem stanovená pravidla, existence jiných jsou v rozhodovací pravomoci zastupitelstva obce nebo jiných orgánů obce. Některé funkce jsou odvislé od velikosti obce a jiné například od místních zvyklostí nebo velikosti příjmů, s nimiž obec hospodář.

2.3 Hospodaření obcí

Finanční hospodaření územních samosprávných celků a svazků obcí se ve smyslu ustanovení § 2 zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů řídí jejich ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem. Územní samosprávný celek a svazek obcí vede účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví).

Rozpočet územního samosprávného celku a svazku obcí je finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku a svazku obcí. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním a při jeho zpracování se vychází z víceletého rozpočtového výhledu.

Rozpočtový výhled musí být sestavován v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a je pomocným nástrojem územního samosprávného celku nebo svazku obcí, který slouží pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství. Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet. Zpracovaný rozpočtový výhled musí být každoročně znovu přezkoumán, podroben analýze a případně upraven v souladu s ekonomickým vývojem a strategickými plány obce.

Rozpočet se zpravidla sestavuje jako vyrovnaný, tzn. příjmy se rovnají výdajům. Může být schválen jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let.

Vyrovnaný rozpočet v krátkém období je však obvykle nereálný, častěji končí hospodaření schodkem, případně přebytkem. Ideálním řešením je tedy vyrovnaný rozpočet v dlouhodobém horizontu.

Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem,

návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku.

Územní samosprávný celek a svazek obcí může zřizovat peněžní fondy, a to pro konkrétní účely anebo bez účelového určení pro zajištění dlouhodobé stability financování konkrétního účelu. Zdrojem peněžních fondů územního samosprávného celku nebo svazku obcí mohou být zejména:

- a) přebytky hospodaření z minulých let,
- b) příjmy běžného roku, které nejsou určeny k využití v běžném roce,
- c) převody prostředků z rozpočtu během roku do účelových peněžních fondů.

Obsahem rozpočtu jsou příjmy a výdaje obce v rozpočtovaném období a ostatní peněžní operace, včetně tvorby a použití peněžních fondů. Mimo rozpočet se uskutečňují peněžní operace týkající se cizích nebo sdružených prostředků. Podnikatelská činnost územního samosprávného celku nebo svazku obcí se sleduje mimo rozpočtové příjmy a výdaje. Její výsledek se promítne do rozpočtu a je součástí závěrečného účtu územního samosprávného celku nebo svazku obcí.

Rozpočet se podle svého obsahu může dělit na běžnou a kapitálovou část, na běžný a kapitálový rozpočet. Běžná část zahrnuje finanční operace, které se opakují pravidelně každý rok. Běžnými příjmy jsou financovány provozní, běžné, neinvestiční výdaje. Tato část rozpočtu by měla být dlouhodobě sestavována jako přebytková, protože součástí rozpočtu nejsou odpisy dlouhodobého majetku, tzn., pokud by rozpočet byl z dlouhodobého hlediska sestavován pouze jako vyrovnaný, případně dokonce schodkový, nebylo by v rozpočtu zohledněno postupné opotřebení dlouhodobého majetku.

Přebytek hospodaření běžné části rozpočtu může být převeden do kapitálové části a slouží ke krytí dlouhodobějších investičních akcí.³

Výsledek hospodaření kapitálové části rozpočtu může skončit schodkem, který však musí být pokryt z jiných zdrojů. Těmito zdroji mohou být přebytky dřívějších let, přebytek běžné části rozpočtu, nebo nejčastěji zápůjční prostředky.

³ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

2.4 Rozpočtový proces

Rozpočet obce je dán rozpočtovým obdobím. Doba trvání rozpočtového procesu, v němž rozpočet vzniká, je však delší a trvá zpravidla jeden a půl roku až dva roky.

Každoroční sestavování rozpočtu se řídí rozpočtovými zásadami:

- a) každoroční sestavování a schvalování rozpočtu,
- b) reálnost a pravdivost rozpočtu,
- c) úplnost a jednotnost rozpočtu,
- d) hospodárnost a efektivnost rozpočtu,
- e) finanční kontrola, účetní audit,
- f) publicita rozpočtu.

Rozpočtový proces se skládá z jednotlivých etap, z nichž každá má svá pravidla. Některá jsou dána zákonem, u jiných se vychází například z místních zvyklostí. Doba trvání jednotlivých etap může být různá, pouze některé lhůty jsou dány příslušným zákonem:

- 1. etapa – sestavení návrhu rozpočtu,
- 2. etapa – projednání návrhu rozpočtu a jeho schválení zastupitelstvem obce,
- 3. etapa – plnění rozpočtu, případně schvalování jeho změn,
- 4. etapa – průběžná kontrola plnění rozpočtu,
- 5. etapa – sestavení závěrečného účtu a jeho projednání a schválení.

Územní samosprávný celek vypracovává svůj roční rozpočet v návaznosti na svůj rozpočtový výhled a na základě údajů z rozpisu platného státního rozpočtu nebo rozpočtového provizoria. Návrh rozpočtu musí být nejméně po dobu 15 dnů přede dnem jeho projednání v zastupitelstvu územního samosprávného celku zveřejněn vhodným způsobem a ve vhodném rozsahu na úřední desce a v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Rozpočet územního samosprávného celku se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby, kterou stanovilo Ministerstvo financí vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška o rozpočtové skladbě).

Rozpočtová skladba třídí příjmy a výdaje z hlediska:

- a) odpovědnostního, které třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu, a to podle správců kapitol,

- b) druhového, které třídí všechny příjmy a výdaje podle příjmových a výdajových druhů,
- c) odvětvového, které třídí příjmy a výdaje podle odvětví,
- d) konsolidačního, které třídí příjmy a výdaje vynakládané uvnitř soustavy veřejných rozpočtů a ostatních veřejných peněžních fondů.

Není-li rozpočet schválen před 1. lednem rozpočtového roku, řídí se rozpočtové hospodaření územního samosprávného celku nebo svazku obcí v době do schválení řádného rozpočtu pravidly rozpočtového provizoria. Pravidla potřebná k zajištění plynulosti hospodaření stanoví zastupitelstvo obce. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení.

Územní samosprávný celek a svazek obcí uskutečňuje své finanční hospodaření v souladu se schváleným rozpočtem a vykonává kontrolu svého hospodaření podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o finanční kontrole), po celý rozpočtový rok. Dle tohoto zákona jsou obce povinny zajistit finanční kontrolu svého hospodaření, a také kontrolu hospodaření svých organizačních složek a příspěvkových organizací ve své působnosti.

Změny rozpočtu se provádějí rozpočtovými opatřeními, které se evidují podle časové posloupnosti a které musí být řádně projednány a schváleny zastupitelstvem obce, případně k tomu zmocněným orgánem obce.

Po skončení kalendářního roku musí být údaje o ročním hospodaření územního samosprávného celku a svazku obcí souhrnně zpracovány do závěrečného účtu. V tomto závěrečném účtu jsou obsaženy údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů v plném členění podle rozpočtové skladby, údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích a to tak, aby bylo možné zhodnotit finanční hospodaření územního samosprávného celku a svazku obcí. Jeho součástí je dále vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, rozpočtům krajů, obcí, státním fondům, Národnímu fondu a jiným rozpočtům a k hospodaření dalších osob. Územní samosprávné celky a svazky obcí jsou povinny dát si přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok.

Přezkoumání hospodaření upravuje zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o přezkoumávání hospodaření). Dle tohoto zákona jsou obce a dobrovolné

svazky obcí povinny požádat do 30. června kalendářního roku o přezkoumání hospodaření příslušný krajský úřad, případně mohou zadat přezkoumání auditorovi nebo auditorské společnosti.

Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření je součástí závěrečného účtu při jeho projednávání v orgánech územního samosprávného celku a svazku obcí.

Návrh závěrečného účtu musí být, stejně jako návrh rozpočtu, nejméně po dobu 15 dnů předem dnem jeho projednání v zastupitelstvu územního samosprávného celku vyvěšen na úřední desce a v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Projednání závěrečného účtu se uzavírá vyjádřením souhlasu zastupitelstva s celoročním hospodařením, a to bez výhrad, nebo souhlasu s výhradami, na základě nichž přijme územní samosprávný celek a svazek obcí opatření potřebná k nápravě zjištěných chyb a nedostatků.

2.5 Příjmy obcí

Stejně jako rozpočet lze rozdělit na běžný a kapitálový, můžeme i příjmy rozčlenit na příjmy běžné a kapitálové.

Příjmy, s nimiž obce v rámci svých rozpočtů hospodaří jsou tvořeny zejména:

- a) příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- b) příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- c) příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- d) příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena,
- e) výnosy z místních poplatků⁴,
- f) výnosy daní nebo podíly na nich,
- g) dotacemi ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- h) dotacemi z rozpočtu kraje,
- i) prostředky získanými správní činností ostatních orgánů státní správy,
- j) přijatými peněžitými dary a příspěvky,
- k) jinými příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.

⁴ Od 1. 1. 2012 již obce nejsou dle novelizovaného zákona o loteriích a jiných podobných hrách oprávněny zpoplatnit místním poplatkem provoz výherních hracích přístrojů.

V případě běžných příjmů se jedná o příjmy pravidelně se opakující, které slouží k financování běžných neinvestičních výdajů. Podle druhového třídění rozpočtové skladby se jedná o příjmy daňové, nedaňové a dále o příjmy plynoucí formou nárokových dotací.

Kapitálové příjmy jsou příjmy jednorázové, neopakující se. Jsou z nich financovány dlouhodobější investiční akce a jsou tvořeny zejména příjmy z prodeje majetku, majetkových podílů apod. a příjmy z titulu nenárokových dotací.

Podle vyhlášky o rozpočtové skladbě jsou příjmy tříděny z hlediska odpovědnostního, druhového, odvětvového a konsolidačního. Třídění podle odpovědnostního hlediska není pro obce povinné. V případě odvětvového hlediska nelze v případě příjmů toto třídění jednoznačně aplikovat, stejně jako hledisko konsolidační. Proto je v této práci používáno hledisko druhové:

1. třída - daňové příjmy rozpočtů obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní tvoří:

- a) výnos daně z nemovitostí, příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 21, 4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty⁵,
- c) podíl na 21, 4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně,
- d) podíl na 21, 4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),
- e) podíl na 21, 4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 21, 4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a dále výnosu daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj,
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce ke dni jejich splatnosti a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce

⁵ Od 1. 1. 2012 byl snížen podíl sdílení hrubého výnosu daně z přidané hodnoty z 21, 4 % na 19, 93 %.

bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje,

- h) podíl 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů.

Procento, kterým se obce podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní se vypočte jako součet:

- a) poměru celkové výměry katastrálních území obce k celkové výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- b) poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03,
- c) poměru násobku postupných přechodů, vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů.⁶

2. třída - nedaňové příjmy tvoří mimo jiné příjmy z vlastní činnosti, příjmy z pronájmu majetku, výnosy z finančního majetku, mýtné, přijaté sankční platby a vratky transferů, příjmy z prodeje nekapitálového majetku, přijaté splátky půjčených prostředků, příjmy ze školného a podobně.

3. třída – kapitálové příjmy jsou zastoupeny příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku, příspěvky investičního charakteru, příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů, případně přijaté dary a příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku.

4. třída – přijaté transfery – představuje investiční a neinvestiční transfery přijaté a převody z vlastních fondů.⁷

2.6 Výdaje obcí

Výdaje lze stejně jako příjmy dělit na výdaje běžné, které zajišťují každodenní chod obce a kapitálové, sloužící k financování investičních akcí.

⁶ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ ČEŠKOVÁ, Magdalena a Jan KINŠT. *Rozpočtová skladba v roce 2011*. 4. rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 277 s. ISBN 978-80-7263-638-9.

Z rozpočtu obce se hradí zejména:

- a) závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,
- b) výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- c) výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,
- d) výdaje plynoucí obci z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,
- e) závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- f) úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- g) výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- h) výdaje na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec a na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti,
- i) jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

Vedle výše uvedených výdajů hradí obec ze svého rozpočtu i splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům. Podle závazné rozpočtové skladby jsou druhově výdaje děleny na výdaje běžné a výdaje kapitálové.

5. třída – běžné výdaje tvoří výdaje na platy, platby za provedenou práci a pojistné, neinvestiční nákupy a související výdaje, neinvestiční transfery, neinvestiční půjčené prostředky a převody a ostatní neinvestiční výdaje.

6. třída – kapitálové výdaje jsou zastoupeny investičními nákupy dlouhodobého majetku, nákupem akcií a majetkových podílů, investičními transfery, investičními půjčenými prostředky a převody a ostatními kapitálovými výdaji.⁸

2.7 Spolupráce obcí

Díky „synergickému“ efektu je ideální možností, jak dosáhnout při řešení nejrůznějších problémů určitého výsledku uspokojivým způsobem, spolupráce obcí. Od devadesátých

⁸ ČEŠKOVÁ, Magdalena a Jan KINŠT. *Rozpočtová skladba v roce 2011*. 4. rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 277 s. ISBN 978-80-7263-638-9.

let je spolupráce obcí plně v jejich kompetenci a stát a Evropská unie případnou dobrovolnou spoluprací podporuje a metodicky a legislativně řídí.

Důvody spolupráce obcí jsou zpravidla přesně vytyčené a účelové. Může se jednat o potřeby obce v oblasti přenesené i samostatné působnosti. V přenesené působnosti je spolupráce umožněna uzavíráním veřejnoprávních smluv, které jsou vymezeny v zákoně o obcích. Jedná se o zajištění těch činností v přenesené působnosti, které především malé obce nemohou svým občanům zajistit. V oblasti samostatné působnosti se zpravidla jedná o spolupráci v oblasti rozvoje sociální péče a uspokojování potřeb občanů obce, a to například o uspokojování potřeb bydlení, výchovy a vzdělávání, rozvoje kultury, dopravy a spojů, infrastruktury a podobně.

Spoluprací mezi obcemi řeší na legislativní úrovni zákon o obcích v díle 3. V této části zákona je uvedeno, že spoluprací mezi obcemi je možné uskutečňovat zejména na základě písemné smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu na dobu určitou nebo neurčitou, na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí, nebo zakládáním právnických osob podle obchodního zákoníku, tedy obchodních společností, nebo obecně prospěšných společností.

Dle zákona o rozpočtových pravidlech se majetek získaný společnou činností stává spoluvlastnictvím zúčastněných obcí. Majetek do svazku obcí vložený při založení svazku obcí zůstává majetkem původní obce a při ukončení činnosti svazku obce přechází zpět do vlastnictví původní obce.

Předmětem činnosti svazku obcí mohou být například činnosti v oblasti školství, zdravotnictví, sociální péče, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, zabezpečování čistoty obce, nakládání s odpadem, při správě obecního majetku a podobně.

Spolupráce obcí není limitována územím České republiky, ale může existovat i spolupráce přeshraniční. Obce totiž mohou spolupracovat s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Stejně tak mohou svazky obcí spolupracovat se svazky obcí jiných států.⁹

⁹ GALVASOVÁ, Iva et al. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 1. vyd. Brno: Georgetown, 2007. 140 s. ISBN 80-251-20-9.

3 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ V LETECH 2006 – 2010

V této kapitole budou nejprve srovnávané obce představeny a popsány jejich základní charakteristické vlastnosti, jejich rozloha, poloha, občanská vybavenost a historické souvislosti. V další části budou podrobněji rozpracovány základní demografické aspekty srovnávaných obcí, jejich vývoj v čase a také struktura ekonomické aktivity obyvatelstva obcí. Dále bude představen svazek obcí, jehož členy obce jsou. V závěru kapitoly bude provedena základní analýza hospodaření obcí.

Mladí lidé mají zpravidla tendenci utíkat z malých obcí za snazším životem do měst a populace obcí stárne. U malých obcí znamená odchod každého mladého člověka krok k jejímu postupnému zániku. Problémy velkých měst jsou mnohem viditelnější a je zpracováno mnoho studií, jak život v nich zpříjemnit, zatímco o problémech malých obcí se ví jen velmi málo, neboť zastupitelstvo nemá zpravidla dostatek finančních prostředků, aby si mohlo nechat záchranné studie zpracovat.

Kromě nedostatku finančních prostředků se extrémně malé obce potýkají i s dalšími problémy, které však často s otázkami financí přímo souvisí. Může se jednat o nedostatečnou občanskou vybavenost, nedostatek kulturního vyžití, absenci školských zařízení, nedostatečné zásobování obyvatelstva a podobně. Všechny tyto aspekty mohou zapříčinit odliv především mladších obyvatel do větších měst za prací i zábavou. Následkem tohoto trendu je snižování příjmů obce a tím se obec dostává do začarovaného kruhu, který začíná a končí u nedostatku peněz. Záleží potom především na zastupitelstvu obce a jeho schopnostech, zda dokáže svým obyvatelům výše uvedené nedostatky nějakým způsobem kompenzovat.

Tato práce je zaměřena na hospodaření dvou velmi malých obcí Hraběšice a Rejchartice, které jsou srovnatelné z hlediska počtu obyvatel, rozlohy, dopravní obslužnosti a které jsou přibližně ve stejné vzdálenosti od regionálního centra – města Šumperku. Analýza hospodaření obou obcí a její následná komparace za jedno rozpočtové období může být zkreslená, protože mohou nastat neočekávané a nestandardní výkyvy ve všech částech obecního rozpočtu. Proto budou provedeny analýzy a komparace za delší časové období od roku 2006 do roku 2010, které bude pro účely této práce považováno za takzvané „dlouhé období.“

3.1 Charakteristika vybraných obcí

Obce Hraběšice i Rejchartice se nachází v okrese Šumperk, v kraji Olomouckém, Hraběšice ve vzdálenosti 9 kilometrů a Rejchartice 11 kilometrů od města Šumperku, v zalesněné hornatině, která je součástí pohoří Jeseníky. Mapa regionu se zakreslením polohy obcí je přílohou 1.

Obec Hraběšice se rozkládá ve výšce 530 metrů nad mořem a její celková rozloha činí 823 hektarů. Území obce se skládá ze dvou katastrálních území; Hraběšice, jehož rozloha je 620 hektarů a Krásné o výměře 203 hektarů. Z celkové výměry největší část tvoří lesní půda, která zaujímá 593 hektarů, 185 hektarů představuje zemědělská půda a 45 hektarů ostatní plochy. Z občanské vybavenosti je v obci pouze kulturní dům, kostel a hřbitov. Obec vlastní budovu bývalého kláštera, v níž poskytuje turistům rekreační ubytování v rámci své vedlejší činnosti. V budově je k dispozici šest pokojů, maximální ubytovací kapacita objektu je 19 osob a ceny za ubytování činí 180,- Kč za osobu v letním období a 220,- Kč za osobu v období zimním. Ubytovaní je poměrně často rekreanty využíváno, protože v letním období lze odtud podnikat turistické výlety po Jeseníkách, zdatnější turista může pěšky dojít i na Skřítek, pasivní rekreanti mohou trávit svou dovolenou u nedaleké vodní nádrže Krásné. V zimním období zvyšuje atraktivitu ubytování lyžařský vlek provozovaný přímo v obci, případně několik dalších v blízkém okolí.

Obec Rejchartice se rozkládá v nadmořské výšce 493 metrů a výměra jejího katastrálního území činí 681 hektarů. Z celkové plochy zaujímá 296 hektarů lesní půda, 346 hektarů půda zemědělská a 39 hektarů představují ostatní plochy. Území obce je tvořeno jedním katastrálním územím, stejně jako v Hraběšicích je zde jedno kulturní zařízení, kostel a hřbitov.

3.2 Historie a současnost srovnávaných obcí

Hraběšice vznikly jako osada dřevařů a horníků, v jejich okolí se dobývala železná ruda. V písemných pramenech jsou poprvé zmiňovány až k roku 1569. Tehdy je prodal majitel Velkých Losin spolu se sousedním Frankštátem městu Šumperku a vesnice pak zůstala venkovským statkem Šumperka až do zániku vrchnostenského zřízení. V roce 1677 zde hospodařilo 25 usedlíků. Na šumperských pozemcích byla v roce 1690 založena činžovní osada Šentál, jež za své jméno (německy Schönthal - „krásné údolí“) vděčila příznivé

zeměpisné poloze. Do roku 1834 se Hraběšice rozrostly na 59 domů s 355 obyvateli, v Šentále tehdy bylo 34 domů a 219 obyvatel.

Po roce 1848 byly Hraběšice i Šentál připojeny k šumperskému politickému a soudnímu okresu. Zůstaly zemědělskou obcí s lesním revírem šumperského velkostatku. V Šentále byl po první světové válce otevřen kamenolom. Příznivých klimatických podmínek v okolí využívalo několik útulků a zotavoven. O politický vliv se dělily německé strany, křesťanskosociální, sociálně demokratická a agrární, ve třicátých letech též se Sudetoněmeckou stranou.

Po druhé světové válce se Hraběšice a zejména Krásné měnily v typicky rekreační lokality. Zemědělské pozemky převzal od roku 1949 Státní statek v Šumperku. Občanskou vybavenost v místě představovaly v roce 1990 ubytovací zařízení, prodejna smíšeného zboží a pohostinství. Mezi Šumperkem a Krásným byla v osmdesátých letech vybudována vodní nádrž Krásné, která se spolu s okolím a samotnou osadou Krásné stala příměstskou rekreační oblastí.¹⁰

Obec byla samostatnou do roku 1976, kdy byla připojena k městu Šumperku. Tato integrace trvala do roku 1990, kdy se Hraběšice staly opět samostatnou obcí.

Po roce 1990 bylo ubytovací zařízení uzavřeno a v současné době chátrá. Prodejna smíšeného zboží, která sídlila v budově obecního úřadu, byla v důsledku existence velkých obchodních řetězců uzavřena. Obec vybuďovala kulturní dům s restaurací, jehož výstavba byla spolufinancována z prostředků Evropské unie z programu SAPARD v roce 2003. Provoz restaurace a kulturního domu zajišťuje v rámci své podnikatelské činnosti fyzická osoba, občan obce.

V únoru roku 2011 šumperská farnost, pod kterou spadá také farnost Hraběšická, požádala v součinnosti s obcí Státní zemědělský intervenční fond v rámci programu na obnovu kulturního dědictví pro obce do 500 obyvatel o dotaci na opravu kostela a fary. V květnu roku 2011 bylo jejich žádosti vyhověno a obec obdržela dotaci ve výši 2 985 000,- Kč. Podmínkou pro přidělení je částečná spoluúčast na financování opravy ve výši 10 % z přidělené částky. Dokončení opravy kostela a fary je plánováno na září roku 2012.

¹⁰ MELZER, Miloš; Jindřich SCHULZ a kol. *Vlastivěda šumperského okresu*. 1. vyd.: OÚ Šumperk a OVM Šumperk, 1993. 560 s. ISBN 80-85083-02-7

V září roku 2011 požádala obec Hraběšice o přidělení dotace ze Státního zemědělského intervenčního fondu na opravu místních komunikací ve výši 6 000 000,- Kč. V rámci této dotace obec z důvodu větší pravděpodobnosti přidělení navrhla spoluúčast financování oprav ve výši 20 %. O dotaci dosud rozhodnuto nebylo.

V obci existuje „Sbor dobrovolných hasičů Hraběšice“, který vznikl 11. 6. 1996 a navázal tím na historicky dlouholetou existenci hasičů v obci. Sbor má 25 aktivních členů, vlivem nedostatku finančních prostředků však nedisponuje žádnou hasicí technikou a jeho činnost se tak zaměřuje spíše na pořádání kulturních akcí. Ve spolupráci s obcí pomáhá zajišťovat tradiční stavění a kácení máje a každoroční dětský den na konci prázdnin.

České i německé pojmenování **obce Rejchartice** je odvozeno od jména Rejchart, německy Richard. První zmínka o vesnici s názvem Richardi villa je z roku 1350. Tehdy zde byla fara příslušná k nově utvořenému biskupství v Litomyšli. Takřka po celou dobu existence patrimoniálního zřízení příslušely Rejchartice k bludovskému panství. Krátce před rokem 1567 byla v horách západně od Rejchartic založena činžovní osada Osikov (německy Aspendorf). Jméno dostala podle osikového porostu.

V roce 1643 byl v Rejcharticích postaven nový kostel, ale fara za třicetileté války zanikla a byla obnovena až v roce 1784. V té době také začalo školní vyučování a v roce 1793 byla postavena školní budova.

Po roce 1848 byly Rejchartice i Osikov připojeny k politickému a soudnímu okresu Šumperk. Zůstávaly zemědělskou obcí s dominantním vlivem německé agrární strany. Ve volbách roku 1935 byla nejsilnější Henleinova Sudetoněmecká strana. V meziválečném období byly v obci v provozu dva vodní mlýny a lom. Po druhé světové válce se obec postupně vyliďňovala. Do roku 1960 byla součástí Rejchartic osada Osikov. V roce 1976 byly Rejchartice připojeny k Rapotínu a spolu s ním po roce 1980 k Šumperku. Po roce 1976 byla v Rejcharticích zrušena škola a v roce 1990 byla vesnice vybavena jen kinem a prodejnou smíšeného zboží. Od roku 1990 jsou Rejchartice opět samostatnou administrativní jednotkou.¹¹

V roce 2011 je v obci z občanské vybavenosti provozována pouze restaurace v budově obecního úřadu, kino ani prodejna smíšeného zboží již neexistují.

¹¹ MELZER, Miloš; Jindřich SCHULZ a kol. *Vlastivěda šumperského okresu*. 1.vyd.: OÚ Šumperk a OVM Šumperk, 1993. 560 s. ISBN 80-85083-02-7

3.3 Demografické aspekty sledovaných obcí

V roce 1677 hospodařilo v **obci Hraběšice** 25 usedlíků. Do roku 1834 se obec rozrostla na 59 domů s 355 obyvateli, v Šentále tehdy bylo 34 domů a 219 obyvatel. Počet obyvatel Hraběšic kulminoval v roce 1880, kdy ve vesnici a sousední osadě žilo 751 obyvatel. Od té doby se osídlení obce neustále snižuje. V roce 1900 zde bydlelo již jen 639 osob ve 125 domech, z toho v Hraběšicích 409 osob v 75 domech a v Šentále 230 osob v 50 domech. Všichni usedlíci se tehdy hlásili k německé obcovací řeči. V roce 1921 zde sice bylo 12 Čechů, ale v roce 1930 již jen tři ze 461 obyvatel.

Po druhé světové válce byla obec jen částečně dosídlena českým obyvatelstvem ze střední Hané, v roce 1950 zde žily v 90 domech 202 osoby, z toho v Hraběšicích 115 osob v 67 domech a v Krásném 87 osob ve 23 domech. Při sčítání v roce 1991 bylo v Hraběšicích zjištěno již jen 60 obyvatel a 21 trvale obydlených domů.¹²

V případě Rejchartic uvádí lánový rejstřík z roku 1677 v Osikově 16 a v Rejcharticích 37 usedlíků; v roce 1834 měly Rejchartice 83 domů a 506 obyvatel, Osikov 35 domů a 174 obyvatel. Počet obyvatel se v Rejcharticích od konce 19. století trvale snižoval. V roce 1880 bylo dosaženo maxima 548 osob v 96 domech v Rejcharticích, v Osikově 184 osob ve 32 domech. Až na tři Čechy se tehdy všichni obyvatelé hlásili k německé obcovací řeči. Výraznější česká menšina se v obci nevytvořila ani po roce 1918 a z 595 obyvatel v roce 1930 bylo jen 11 Čechů.

Po druhé světové válce byla obec jen částečně dosídlena z okolních českých obcí a v roce 1950 žilo v Rejcharticích 232 osob ve 109 domech, v Osikově jen 22 osob ve 20 domech. Při sčítání v roce 1991 bylo v Rejcharticích zjištěno již jen 153 obyvatel a 36 trvale obydlených domů.¹³

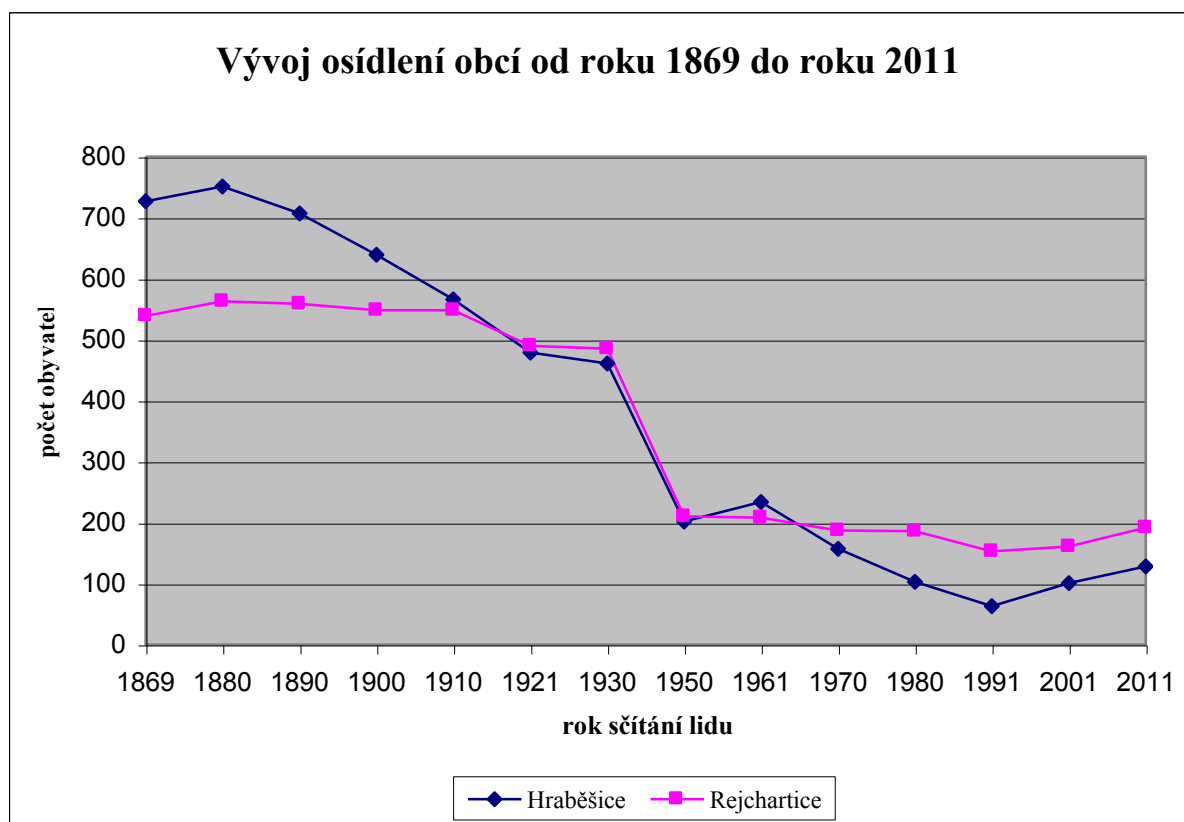
Od sčítání lidí v roce 1869 jsou údaje o počtech obyvatel evidovány a zveřejněny Českým statistickým úřadem. Z těchto záznamů vyplývá, že počet obyvatel se u obou vesnic vyvíjel podobným způsobem, až do sčítání v roce 1991 se téměř neustále snižoval. Ze sčítání

¹² MELZER, Miloš; Jindřich SCHULZ a kol. *Vlastivěda šumperského okresu*. 1. vyd.: OÚ Šumperk a OVM Šumperk, 1993. 560 s. ISBN 80-85083-02-7

¹³ MELZER, Miloš; Jindřich SCHULZ a kol. *Vlastivěda šumperského okresu*. 1. vyd.: OÚ Šumperk a OVM Šumperk, 1993. 560s. ISBN 80-85083-02-7

obyvatel v roce 2001 a 2011 již vyplývá, že klesající trend se zastavil a počet obyvatel obce začal opět pomalu růst. Populační vývoj v evidovaných letech je znázorněn v grafu 3. 1.¹⁴

Graf 3. 1

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

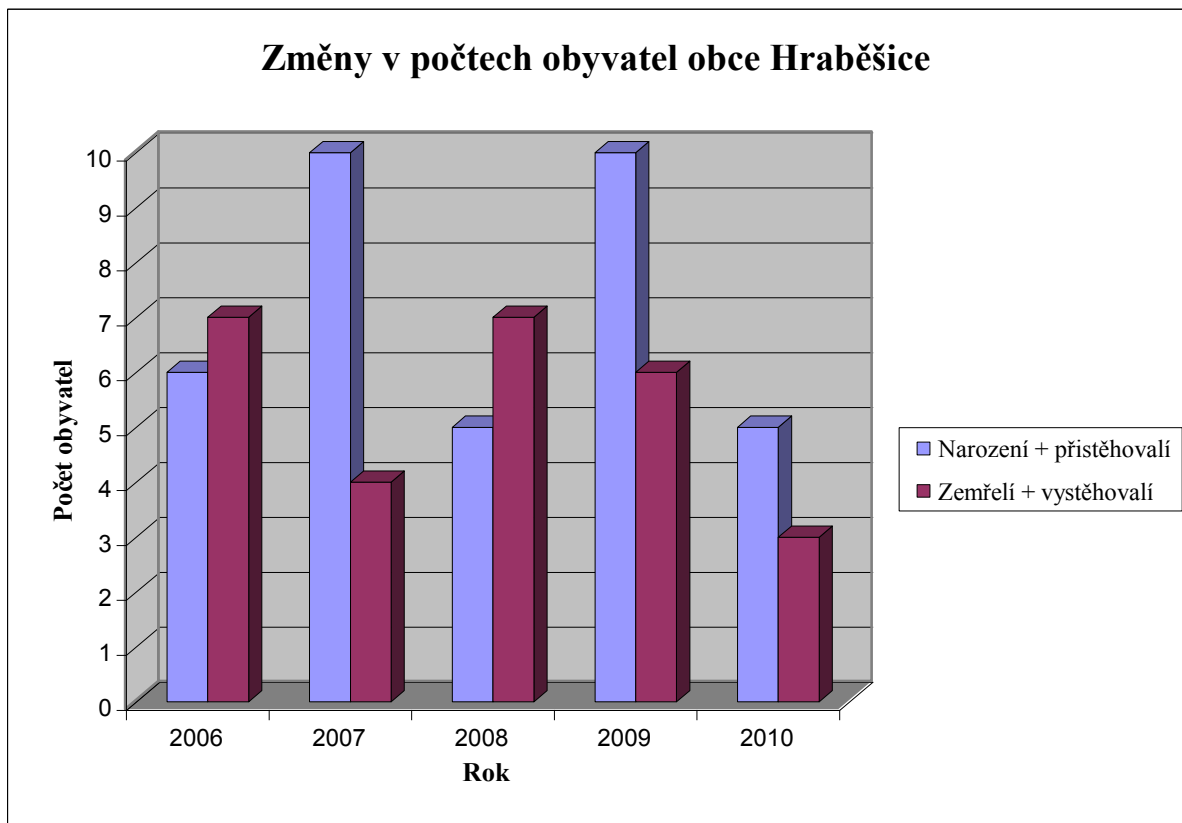
V obci Hraběšice bylo k 31. 12. 2010 přihlášeno k trvalému pobytu 128 obyvatel, 56 mužů a 72 žen. Z celkového počtu se jednalo o 10 chlapců a 14 dívek do čtrnácti let, což představuje celkem 18,8 %. Obyvatelstvo ve věku 15 – 64 let bylo zastoupeno poměrem 72,7 %, což je 93 obyvatel, z toho 42 mužů a 51 žen. Důchodců nad 65 let žije v obci 11, tedy 8,6 %.

Za sledované období od roku 2006 do roku 2010, respektive 2011 se počet obyvatel neustále zvyšuje zejména proto, že obec dlouhodobě prodává pozemky k výstavbě rodinných domů. Svá obydlí zde budují především lidé střední třídy, kteří mají k dispozici vlastní dopravní prostředky a mohou denně dojíždět do Šumperku za pracovními příležitostmi. Počty obyvatel, jejich přírůstky a úbytky jsou vyčísleny v příloze 2 a pro větší přehlednost jsou zpracovány také v grafu 3.2.

¹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/okresy/CZ0715/>

Z tabulky a grafu vyplývá, že za sledované období vzrostl počet obyvatel o 9 osob, což představuje nárůst o 7,56 %, a dále, že s výjimkou roků 2006 a 2008 byl celkový přírůstek vždy kladný.¹⁵

Graf 3. 2

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Zatím k největšímu nárůstu počtu obyvatel došlo však v průběhu roku 2011, k 30. 11. 2011 eviduje obec již 142 obyvatel. Za období leden až listopad 2011 se k trvalému pobytu přihlásilo 14 obyvatel, což je o 5 osob více než za celé sledované období. Pokud bychom znovu provedli přepočít tabulky v příloze 2 a rozšířili sledované období o údaje roku 2011, činil by nárůst obyvatel 23 osob, což představuje zvýšení o 19,32 % proti hodnotě k 1. 1. 2006.

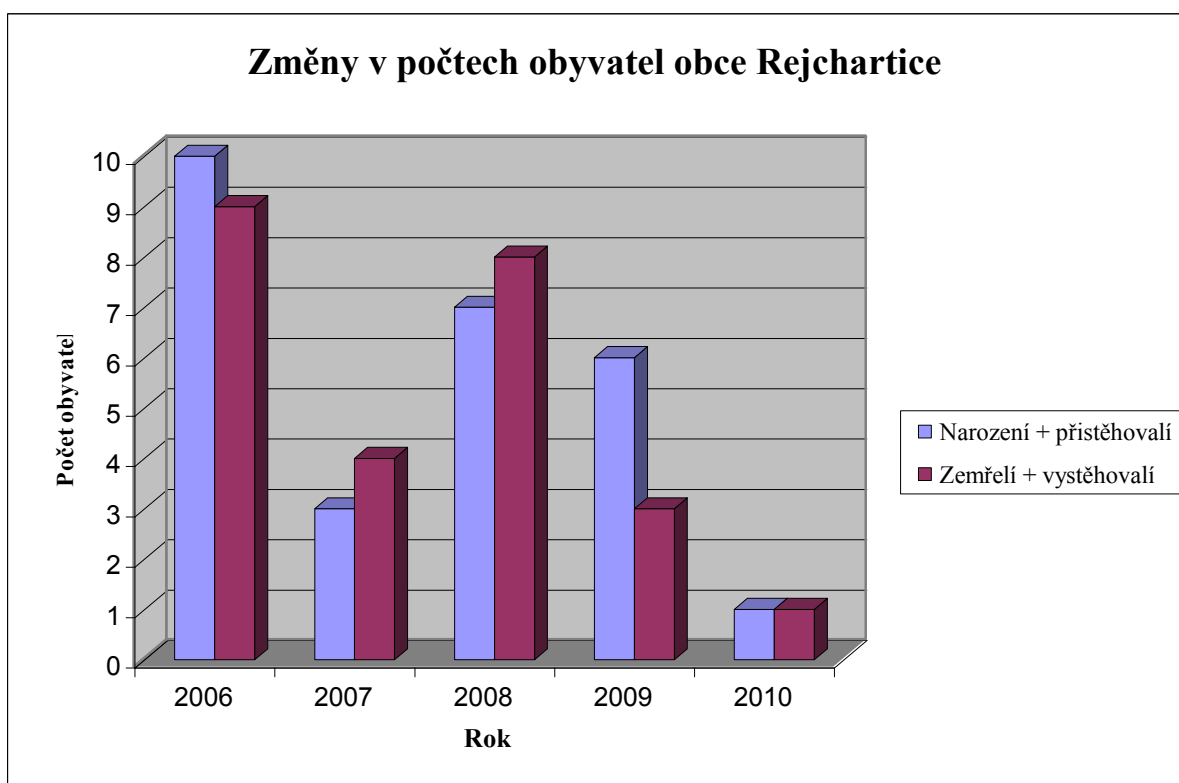
V obci Rejchartice bylo k 31. 12. 2010 přihlášeno k trvalému pobytu 192 obyvatel, z toho 103 mužů a 89 žen. Evidováno bylo 44 dětí do 14 let, 23 chlapců a 21 dívek, což představuje 23 % z celkového počtu obyvatel. Ekonomicky aktivních lidí od 15 – 64 let žilo v obci

¹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971 – 2010)* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/

133 lidí, 72 mužů a 61 žen, což činilo 69,3 %. Důchodci nad 65 let jsou v obci zastoupeni poměrem 7,8 %, a to 8 muži a 7 ženami, tedy 15 osobami.

V případě Rejchartic není přírůstek lidí tak markantní jako v Hraběšicích. Stagnace počtu obyvatel může mít mnoho různých důvodů. Může jím být skutečnost, že obec žádné pozemky k výstavbě nových nemovitostí ve sledovaném období neprodávala, ale na vině může být také již zmiňovaná nedostatečná občanská vybavenost, špatná dostupnost zaměstnání a svou roli může hrát mnoho dalších faktorů. Údaje o demografických změnách obyvatel jsou zaznamenány v příloze 2 a v grafu 3. 3.

Graf 3. 3

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z tabulky a grafu vyplývá, že za sledované období vzrostl počet obyvatel o 2 osoby, což představuje nárůst jen 1,05 %. Pouze v letech 2006 a 2009 byl celkový přírůstek obyvatel kladný, v roce 2010 nulový a v letech 2007 a 2008 dokonce záporný.¹⁶

¹⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971 – 2010)* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/obce_d/

3.4 Struktura ekonomické aktivity obyvatel obcí

V obci Hraběšice mělo k 31. 12. 2010 své sídlo celkem 22 podnikatelských subjektů, z nichž nejvíce se zabývá obchodními službami – 11 podnikatelů, činností v průmyslu a stavebnictví - 5 podnikatelů, v ostatních oblastech podnikání - 6 podnikatelů. Z 22 subjektů je 18 podnikatelů fyzickými osobami živnostníky, 1 podniká na základě autorského zákona a 3 provozují činnost jako ostatní právní formy.¹⁷

V obci Rejchartice mělo k 31. 12. 2010 sídlo celkem 27 podnikatelských subjektů, z nichž nejvíce se zabývá obchodními službami – 10 podnikatelů, činností v průmyslu a stavebnictví - 9 podnikatelů, zemědělstvím, lesnictvím a rybolovem - 5 subjektů a ostatními činnostmi se zabývají 3 podnikatelé. Z těchto 27 subjektů je 22 podnikatelů fyzickými osobami živnostníky, 1 obchodní společností, 2 zemědělskými podnikateli a 2 provozují činnost jako ostatní právní formy.¹⁸

V případě údajů o podnikatelských subjektech se však může jednat o zkreslené informace, protože v databázi Českého statistického úřadu jsou evidovány všechny podnikatelské subjekty vlastníci živnostenské oprávnění. V praxi je však běžné, že mnozí podnikatelé přesto, že vlastní platné živnostenské oprávnění, aktivní činnost neprovozují, případně ji provozují pouze výjimečně.

Velkým problémem sledovaných obcí jsou pracovní příležitosti pro jejich obyvatele. Na území obce Hraběšice provozuje svou činnost kamenolom a v zimním období lyžařský vlek. Pracovní příležitosti na lyžařském vleku jsou pouze sezónního charakteru, vlek je malý a v rámci jeho provozu nejsou žádné další doprovodné aktivity, takže celý provoz jsou schopni zajistit zpravidla 2 lidé. Činnost kamenolomu zajišťuje velká společnost, která má sídlo v Šumperku a provozuje i další lomy v okolí. Své zaměstnance v lomu pokryje z vlastních podnikových zdrojů. Na vleku ani v lomu tak nepracuje žádný z obyvatel obce Hraběšice. Restaurace má velmi omezenou provozní dobu a její provoz obstará sám podnikatel, který ji provozuje. V obci nemá sídlo žádná právnická osoba, a není zde obchod ani jiné provozovny, které by mohly nabídnout alespoň omezené pracovní

¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z : http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553387

¹⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553395

příležitosti. Pouze na obecním úřadu je trvale zaměstnán jeden občan obce na hlavní pracovní poměr a jeden na zkrácený úvazek. Všichni ostatní obyvatelé jsou odkázáni na práci ve městě Šumperku a okolí.

Trh pracovních příležitostí je v obci Rejchartice stejně jako v Hraběšicích zcela zanedbatelný. Restauraci provozuje fyzická osoba - podnikatel, který je sám schopen zajistit její omezený provoz. Ani v této obci nemá sídlo žádná právnická osoba, není zde obchod ani jiné provozovny, které by mohly nabídnout jakékoliv pracovní příležitosti obyvatelům obce.

Původní, především nízkopříjmové obyvatelstvo je při dojíždění za prací v převážné míře odkázáno na velmi omezenou autobusovou dopravu. Všechny tyto faktory ovlivňují zaměstnanost v obci a počty nezaměstnaných výrazně přesahují průměrné hodnoty okresu, kraje i celé České republiky.

Změny v počtech ekonomicky aktivních obyvatel a uchazečů o zaměstnání obou obcí jsou zpracovány v tabulce 3. 1.

Tab. 3. 1 - Nezaměstnanost obyvatel obce Hraběšice a Rejchartice

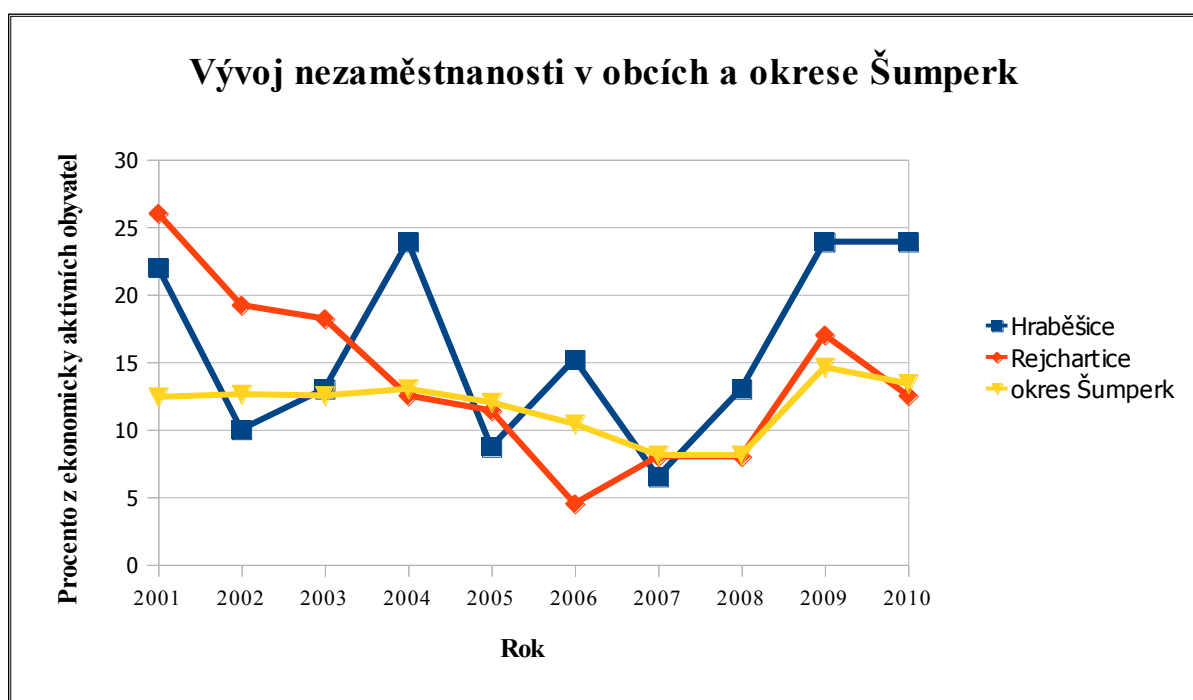
	Hraběšice			Rejchartice		
Období	Ekonomicky aktivní obyv.	Uchazeči o zaměstnání	% množství	Ekonomicky aktivní obyv.	Uchazeči o zaměstnání	% množství
31.12.2006	46	7	15,22	88	4	4,55
31.12.2007	46	3	6,52	88	7	7,95
31.12.2008	46	6	13,04	88	7	7,95
31.12.2009	46	11	23,91	88	15	17,05
31.12.2010	46	11	23,91	88	11	12,50
30. 9.2011	46	8	17,39	88	14	15,91

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, vlastní zpracování

Z uvedených údajů mimo jiné vyplývá, že ekonomická krize výrazně zasáhla i obec Hraběšice a zvýšila nezaměstnanost v roce 2008 dvojnásobně proti roku 2007. Tento nepříznivý vývoj dále pokračoval i v roce 2009, kdy procentní nárůst nezaměstnanosti proti roku 2008 byl opět téměř dvojnásobný. V případě Rejchartic stav nezaměstnaných v roce 2008 sice stagnoval, v roce 2009 však také vzrostl více než dvojnásobně.

Vývoj míry nezaměstnanosti ve srovnávaných letech v obou obcích je pro přehlednost zpracován v grafu 3. 4. V obci Hraběšice byla nezaměstnanost v letech 2009 a 2010 stejná, v roce 2011 se již situace zlepšuje a práci našli 3 obyvatelé, což představuje 6,5 %. Naproti tomu počet nezaměstnaných v Rejcharticích poklesl během ekonomické krize v roce 2010 o 4 uchazeče. Tento pozitivní trend se ale nepodařilo udržet, případně zlepšit a v roce 2011 se opět počet nezaměstnaných zvýšil o 3 občany, což je pouze o 1 obyvatele méně než tomu bylo v nejhorším roce 2009. Graf je pro orientaci doplněn ještě údaji za okres Šumperk.¹⁹

Graf 3. 4

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, vlastní zpracování

Celkový pohled na ekonomickou aktivitu obyvatelstva je možný díky sčítání lidí, domů a bytů provedenému ke dni 26. 3. 2011. Z dostupných údajů vyplývá, že v Hraběšicích bylo k rozhodnému dni přihlášeno k trvalému pobytu celkem 141 osob, což je o 40 více než k datu předcházejícího sčítání, tj. k 1. 3. 2001. Ekonomicky aktivních obyvatel bylo v roce 2011 celkem 69, nezaměstnaných 8 a ekonomicky neaktivních 66 osob. Podle těchto údajů tedy

¹⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska* [online]. [cit.26.2.2012]. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat=2000000000038&období=L&rok=2011&uzemi=0&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000013&_piref37_240429_37_240428_240428.send=&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000054&_piref37_240429_37_240428_240428.období=L&_piref37_240429_37_240428_240428.rok=2011

z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel činí podíl nezaměstnaných k rozhodnému dni 11,59 %.

V obci Rejchartice bylo k rozhodnému dni přihlášeno k trvalému pobytu celkem 189 osob, což je o 28 lidí více než k datu předcházejícího sčítání, tj. k 1. 3. 2001. Ekonomicky aktivních obyvatel bylo v roce 2011 celkem 86, nezaměstnaných bylo 12 a ekonomicky neaktivních 89 osob. Podle těchto údajů tedy z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel činí podíl nezaměstnaných k rozhodnému dni 13,95 %.

3.5 Svazek obcí údolí Desné

Pro zlepšení životních podmínek obyvatel obcí v údolí řeky Desné byl dne 16. 10. 1997 založen „Svazek obcí údolí Desné“ za účelem zprovoznění povodní zničené železniční tratě Šumperk – Kouty nad Desnou a Šumperk – Sobotín. Vzhledem ke skutečnosti, že Ministerstvo dopravy po povodni v roce 1997 rozhodlo zničenou trať neobnovit a provoz na uvedených tratích zrušit, bylo jediným řešením pro obce na těchto trasách ji znovu zprovoznit a dále provozovat na vlastní náklady. Svazek obcí získal poničenou trať do svého majetku, dne 30. 4. 1998 byla zprovozněna trať ze Šumperku do Sobotína a od 1. 12. 1998 druhá část z Petrova nad Desnou do Velkých Losin. Provoz zbývajících částí do Koutů nad Desnou byl znovuzahájen od 30. 5. 1999.

Rozloha svazku obcí je 25 891 hektarů a je tvořen osmi obcemi. Jedná se o Hraběšice, Loučnou nad Desnou, Rapotín, Rejchartice, Sobotín, Velké Losiny, Víkřovice a Vernířovice.

Dne 1. 1. 2008 založil svazek obcí nový školský subjekt – školskou právnickou osobu s názvem „Základní škola a Mateřská škola údolí Desné“ sloučením všech školních i předškolních zařízení a jídelen v katastru obcí Rapotín, Sobotín, Vernířovice a Rejchartice za účelem zvýšení kvality výuky a především z důvodu finančních úspor. Svazek byl druhým v republice, který tuto novou metodu uvedl do praxe, školský program je zařazen jako pilotní projekt Olomouckého kraje, na který jsou krajem připravovány projekty na čerpání finančních prostředků z Evropské unie a dalších fondů.

V rámci své vedlejší činnosti svazek připravuje a realizuje investiční akce, na které získal podporu v rámci své hlavní činnosti, pronajímá a půjčuje movité věci a majetek nabytý v rámci privatizace železniční tratě.

Na základě dotazníkového šetření občanů regionu a na základě potřeb obcí nechali zástupci svazku vypracovat „Strategický plán rozvoje Svazku obcí údolí Desné“, který byl schválen valnou hromadou zastupitelstva Svazku obcí údolí Desné dne 30. 11. 2009 na období od roku 2008 do roku 2013, jeho základní rámec je však koncipován až do roku 2020. V rámci této strategie byla koncipována rozvojová vize svazku, a to „Svazek obcí údolí Desné – vstupní brána Hrubého Jeseníku – kulturní, přírodní zajímavosti, cestovní ruch – zdravý životní styl – životní prostředí – hranice CHKO Jeseníky“, byly vytyčeny investiční akce, předpokládané náklady realizace investičních akcí, období jejich realizace a potenciální dotační program. Celkem bylo schváleno 118 investičních akcí v plánované hodnotě 3 597 290 000,- Kč. Jedná se o projekty v oblasti veřejná, sociální, dopravní a technická infrastruktura, životní prostředí a bydlení a územní rozvoj.²⁰

V letech 2006 – 2010 hospodařil svazek obcí celkem s příjmy ve výši 113 680 140,- Kč po konsolidaci. Daňové příjmy svazku obcí nenáleží v souladu se zákonem o rozpočtovém určení daní žádné. Ve sledovaném období svazek nedisponoval ani žádnými kapitálovými příjmy. Nedaňové příjmy byly zanedbatelné, činily celkem částku 284 680,- Kč a byly tvořeny příjmy z úroků a příjmy z pronájmu majetku. Naprostou většinu příjmů svazku představují příjmy formou dotací, které ve sledovaných letech činily po konsolidaci částku 113 395 460,- Kč.

Dotace se skládají z dotací ze státního rozpočtu, státních fondů a regionálních rad, které dotovaly rozpočet svazku obcí ve sledovaných letech částkou 68 632 130,- Kč a dotací obcí sdružených ve svazku obcí částkou 67 730 620,- Kč. Dotace ze státního rozpočtu, státních fondů a regionálních rad byly v převážné většině poskytnuty účelově jako dotace investiční v částce 65 840 720,- Kč a částka 2 791 410,- Kč byla poskytnuta k neinvestičním účelům. Ve sledovaných letech se dotace pohybovaly v rozpětí od 22 do 25 milionů korun českých. Výjimku představoval rok 2007, kdy svazek obcí přijal dotace „jen“ ve výši 19 180 750,- Kč a rok 2008 s výjimečným příjmem 44 180 510,- Kč.

Výdaje ve sledovaném období činily po konsolidaci částku 115 970 310,- Kč, z nichž běžné výdaje představovaly 28 187 460,- Kč a kapitálové výdaje 87 782 850,- Kč. Běžné výdaje byly v celkových zastoupeny v poměru 24,31 % a kapitálové výdaje v poměru 75,69 %.

²⁰ SVAZEK OBCÍ ÚDOLÍ DESNÉ. *Strategický plán rozvoje Svazku obcí údolí Desné 2008 - 2013* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z: http://www.udoli-desne.cz/admin/files/ModuleTexts/98-Strategie_SOUD_15_01_10_zkracena_finalni.pdf

Kapitálové výdaje byly ve sledovaném období relativně vyrovnané a pohybovaly se v rozmezí od 12 902 900,- Kč do 14 261 220,- Kč. Výjimku tvořily roky 2007 a 2008. Rok 2007 představoval extrémní nárůst kapitálových výdajů, které činily 30 615 200,- Kč, což je více než dvojnásobek běžné hodnoty. V roce 2008 byly kapitálové výdaje také zvýšené a představovaly částku 16 021 530,- Kč.

Ve sledovaném „dlouhém období“, svazek obcí vykázal schodek ve výši 2 290 190,- Kč. Nejvyšší schodek byl zaznamenán v roce 2007, a to ve výši 15 231 690,- Kč. Tento schodek vznikl financováním schválených investičních akcí. Následně v roce 2008 byly přijaty dotační tituly k těmto akcím, proto došlo k neobvyklému růstu příjmů formou dotací. Schodek byl financován zápůjčními prostředky ve výši 18 058 000,- Kč, které byly v dalších letech spláceny. Z uvedeného vyplývá, že rozpočet sice vyrovnaný nebyl, ale vzhledem k rozsahu financovaných investičních akcí a tempu postupného splácení zápůjčních prostředků lze konstatovat „zdravé rozpočtování“ svazku obcí.²¹

3.6 Analýza hospodaření vybraných obcí v letech 2006 – 2010

Obec Hraběšice hospodařila ve sledovaném období let 2006 – 2010 s konsolidovanými příjmy ve výši 9 152 010,- Kč. V celkových příjmech byly nejvíce zastoupeny příjmy daňové, jejichž podíl činil 59,25 %, následované příjmy nedaňovými s podílem 22,94 % a příjmy kapitálovými s podílem 13,19 %. Nejméně byly zastoupeny přijaté transfery s celkovým podílem 4,62 % . Ve sledovaném období obec uhradila výdaje ve výši 8 878 690,- Kč, v nichž byly nejvíce zastoupeny běžné výdaje s podílem 82,66 %, podíl kapitálových výdajů činil 17,34 %.

Příjmy a výdaje za jednotlivé roky sledovaného období jsou jednotlivě specifikovány v tabulce 3. 2.

Z údajů v tabulce vyplývá, že hospodaření obce za celé sledované období skončilo přebytkem. Obec se nezadlužila, pouze v letech 2009 a 2010 skončilo její hospodaření schodkem, který byl pokryt finančními rezervami na běžném účtu z předcházejících let. Obec tedy z dlouhodobého hlediska udržuje přebytkový rozpočet.

²¹ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>

Tab. 3. 2 - Hospodaření obce Hraběšice ve sledovaném období v tis. Kč

Rok	Příjmy celkem	Daňové příjmy	Nedaňové příjmy	Kapitálové příjmy	Přijaté transfery	Výdaje celkem	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Saldo
2006	1461,87	795,14	458,41	54,32	154,00	1386,00	1359,10	26,46	76,30
2007	1702,09	898,76	760,73	35,64	6,96	1486,00	1436,20	49,63	216,00
2008	2422,51	1287,89	284,93	822,49	27,20	1882,00	1596,50	285,78	540,00
2009	1644,07	1267,80	261,47	7,56	107,24	1966,00	1457,90	508,01	-322,00
2010	1921,47	1173,46	333,97	287,03	127,01	2159,00	1489,70	669,40	-238,00
Celkem	9152,01	5423,05	2099,51	1207,04	422,41	8879,00	7339,40	1539,28	273,00

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Z údajů v tabulce je zřejmé, že od roku 2008 došlo ke skokovému zvýšení v objemu přijatých finančních prostředků z daňových výnosů, zapříčiněnému novou koncepcí v přerozdělování výnosů daní. Daňový příjem obce Hraběšice vzrostl průměrně o 46,8 %.

Největší podíl na nedaňových příjmech zaujímaly příjmy z poskytování služeb a výrobků, příjmy z pronájmu nemovitostí a příjmy z úhrad dobývacího prostoru a z vydobytých nerostů.

Kapitálové příjmy v jednotlivých letech sledovaného období byly poměrně nevyrovnané a jednalo se výhradně o prodej obecních pozemků. Nejvyšší příjem z tohoto titulu v roce 2008 souvisel s masivním prodejem stavebních pozemků k výstavbě rodinných domů.

Na dotačních příjmech se nejvýrazněji mírou podílely dotace ze státního rozpočtu, státních fondů, případně dotace regionálních rad. Ve všech případech přijatých dotací se jednalo o dotace neinvestiční.

Z běžných výdajů představovaly největší výdajovou položku platy zaměstnanců, nákupy služeb a dále platby za provedenou práci, povinné pojistné placené zaměstnavatelem a nákup vody, paliv a energie.

Kapitálové výdaje v předmětném období kolísaly stejně jako kapitálové příjmy. S výjimkou roku 2008 se ve všech případech jednalo o výdaje za budovy, haly a stavby.²²

²² MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>

Obec Rejchartice hospodařila ve sledovaném období s konsolidovanými příjmy ve výši 8 999 790,- Kč. V celkových příjmech byly nejvíce zastoupeny daňové příjmy s podílem 78,81 %, dále nedaňové příjmy s podílem 10,15 %, příjmy kapitálové se podílely poměrem 2,45 % a podíl dotací činil 8,59 %. Ve sledovaném období obec Rejchartice uhradila výdaje v částce 8 587 870,- Kč, běžné výdaje se podílely poměrem 94,05 %, kapitálové výdaje byly zastoupeny podílem 5,95 %. Příjmy a výdaje za jednotlivé roky sledovaného období jsou jednotlivě uvedeny v tabulce 3. 3.

Tab. 3. 3 - Hospodaření obce Rejchartice ve sledovaném období v tis. Kč

Rok	Příjmy celkem	Daňové příjmy	Nedaňové příjmy	Kapitálové příjmy	Přijaté transfery	Výdaje celkem	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Saldo
2006	1720,95	1174,29	213,16	33,96	299,54	1903,00	1770,50	132,38	-182,00
2007	1368,62	1146,65	197,66	17,35	6,96	1334,00	1192,50	141,39	34,80
2008	2009,06	1667,80	136,56	125,50	79,20	1736,00	1736,00	0,00	273,00
2009	1744,16	1490,95	149,50	43,60	60,11	1655,00	1417,70	237,20	89,20
2010	2157,00	1613,47	216,57	0,00	326,96	1960,00	1960,20	0,00	197,00
Celkem	8999,79	7093,16	913,45	220,41	772,77	8588,00	8076,90	510,97	412,00

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Obec vykazuje z dlouhodobého hlediska stejně jako obec Hraběšice kladné saldo hospodaření. Jedinou výjimku, kdy hospodaření skončilo schodkem, představuje rok 2006. Schodek byl financován částečně z vlastních zdrojů na běžném účtu z přebytků předcházejících let a částečně zápůjčními prostředky, dlouhodobým bankovním úvěrem. Z přebytků hospodaření dalších let je tento úvěr průběžně splácen.

Ve vývoji daňových příjmů obce Rejchartice lze sledovat stejný vývojový trend jako v případě předcházející obce, to znamená jejich podstatný nárůst od roku 2008, který činil 37 %. Největší podíl na daňových příjmech představovala daň z přidané hodnoty, daň z příjmů právnických osob a daň z příjmů fyzických osob.

Největší podíl na nedaňových příjmech zaujímaly příjmy z pronájmu nemovitostí a příjmy z poskytování služeb a výrobků.

Kapitálové příjmy byly ve sledovaných letech zanedbatelné, v roce 2010 neměla obec dokonce příjmy žádné. V ostatních letech se jednalo o prodej obecních pozemků, pouze v roce 2009 zaznamenal obecní rozpočet příjem z titulu prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku.

Přijaté dotace představovaly dotace ze státního rozpočtu, státních fondů, případně z regionálních rad a dále byly obci poskytnuty dotace krajským úřadem. Také v případě Rejchartic se ve všech případech jednalo o dotace neinvestiční.

Skladba běžných výdajů se příliš neliší od běžných výdajů obce Hraběšice. Největší položky představují výdaje na platy, platby za provedenou práci, povinné pojistné placené zaměstnavatelem a ostatní výdaje, v nichž jsou zahrnuty například výdaje na opravy a udržování, programové vybavení, cestovní náhrady, pohoštění a podobně.

V případě kapitálových výdajů lze konstatovat velmi kolísavý charakter. V letech 2008 a 2010 nebyly vynaloženy žádné kapitálové výdaje. Ve zbývajících letech se jednalo o výdaje za budovy, stavby a haly, výdaje za pozemky, a dále za ostatní nákup dlouhodobého nehmotného majetku a za nákup dopravního prostředku.²³

Jednotlivé údaje nelze objektivně srovnávat, protože obce se liší počtem obyvatel, počtem zaměstnaných lidí, strukturou pozemků a podobně. Pro komparaci výše uvedených údajů je třeba získat relevantní a srovnatelné hodnoty. V této práci budou jednotlivé hodnoty přepočítány na jednoho obyvatele a srovnání výsledků hospodaření vybraných obcí bude provedeno v následující kapitole.

²³ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/charakteristika.pl?ico=635910>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online]. [cit. 24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=635910>

4 ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH MALÝCH OBCÍ

V této kapitole budou podrobně rozebrány jednotlivé druhy příjmů a výdajů dle druhového třídění, které vstupují do hospodaření srovnávaných obcí ve sledovaném období let 2006 – 2010. I v této kapitole budou hodnoceny údaje převážně z dlouhodobého hlediska, srovnávané roky budou tedy považovány za „dlouhé období“. Pro srovnání úspěšnosti, nebo neúspěšnosti hospodaření obcí budou jednotlivé parametry přepočítány na jednoho obyvatele a s takto přepočítanými hodnotami bude pracováno. V celé následující kapitole budou používány údaje zveřejněné na webových stránkách Ministerstva financí České republiky.²⁴

4.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy Hraběšic přepočtené na obyvatele byly v rozpočtu obce ve sledovaném období zastoupeny částkou 43 780,- Kč. V letech 2006 činila přepočtená hodnota 6 150,- Kč a v roce 2007 částku 6 040,- Kč, daňové příjmy byly tedy v těchto letech vyrovnané. Od roku 2008, kdy došlo ke změně v přerozdělování daňových příjmů, se příjem obce podstatně zvýšil, konkrétně v roce 2008 na částku 10 560,- Kč, v roce 2009 na částku 10 060,- Kč a v roce 2010 na 9 170,- Kč.

Nejmarkantnější nárůst daňových příjmů obce Hraběšice z titulu změny zákona o rozpočtovém určení daní lze vysledovat u daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty. V roce 2006 činily příjmy daně z příjmů právnických osob částku 1 470,- Kč a v roce 2007 částku 1 590,- Kč. V roce 2008 to již byla částka 3 020,- Kč, v roce 2009 částka 2 050,- Kč a v roce 2010 částka 1 990,- Kč. Z uvedeného je zřejmé, že příjem získaný obcí z výnosu daně z příjmů právnických osob se zvýšil přibližně na dvojnásobek hodnoty roků předcházejících. Na uvedených skutečnostech je nepochybně zajímavé, že sazba daně z příjmů právnických osob se od roku 2008 průběžně snižovala z původních 24 % v letech 2006 a 2007 až na 19 % v roce 2010. Je tedy zřejmé, že přerozdělená výše daně, kterou obec získala změnou zákona o rozpočtovém určení daní by při původní sazbě daně 24 % z let 2006 a 2007 byla ještě vyšší. Další zajímavý závěr lze vyvozovat z poklesu příjmů v letech 2009 a 2010, proti výnosu v roce 2008. V roce 2009 činil tento pokles 32 % a v roce 2010 dalších

²⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit. 24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/charakteristika.pl?ico=635910>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=635910>

2,9 %. Ke snížení v roce 2010 mohlo dojít právě vlivem snížení daňové sazby o 1 procento, ale v případě skokového poklesu příjmů v roce 2009 mohlo a pravděpodobně i došlo vlivem krize, s níž se ekonomika potýkala.

Druhou daní, u níž lze pozorovat výrazný nárůst ve vztahu k příjmům obecního rozpočtu sledovaných obcí je daň z přidané hodnoty. I zde lze konstatovat, že v letech 2006 a 2007 byly příjmy obce vyrovnané a přepočtená hodnota činila průměrně částku 2 255,- Kč. V roce 2008 se příjmy výrazně zvýšily na přepočtenou hodnotu 4 170,- Kč, což představuje nárůst o 85 %. V dalších letech i tyto příjmy poklesly na hodnotu 3 190,- Kč v roce 2009 a v roce 2010 na částku 3 370,- Kč. Základní příčinou zvýšení výnosu v roce 2008 je bezpochyby opět změna zákona o rozpočtovém určení daní. Dalším faktorem mohlo být také zvýšení snížené sazby daně z původních 5 % na 9 % ze základu daně. Pokles výnosu v letech následujících po roce 2008 je zřejmě také zapříčiněn ekonomickou krizí, a to i přes zvýšení základní i snížené sazby daně z přidané hodnoty o 1 procento.

Příjem obce z titulu přerozdělení daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vykazuje podobné znaky navýšení výnosu v roce 2008 jako u daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty, tento nárůst však není tak markantní jako u výše uvedených. Přesto však došlo v roce 2008 proti roku 2007 k navýšení o 39 %. Podstatný vliv na celkový výnos daně může mít snižování platů zaměstnanců vlivem hospodářské recese. Faktorů pro změnu výše daňového výnosu však bylo v roce 2008 více, k 1.1.2008 byl zrušen institut společného zdanění manželů, což také pravděpodobně daňový výnos zvýšilo, na druhou stranu ovšem bylo od 1. 1. 2008 zrušeno progresivní zdanění fyzických osob a zavedena tzv. „rovná“ daň ve výši 15 % ze základu daně, což mělo nepochybně také vliv na výnos daně, v tomto případě negativní.

Příjem přerozdělené daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných byl ovlivněn všemi faktory uvedenými výše s tím, že celostátní výnos je přerozdělován mimo jiné podle počtu osob samostatně výdělečně činných, majících trvalé bydliště na území obce. Jak je uvedeno v kapitole předcházející, je možné zjistit počet osob žijících na území obce a vlastníků živnostenské oprávnění, skutečný počet aktivně podnikajících však není možné ověřit. V roce 2008 došlo k nepatrnému nárůstu příjmu obce na částku 210,- Kč přepočtené hodnoty, v roce 2009 se příjem zvýšil téměř šestinásobně na hodnotu 1 240,- Kč, aby v roce následujícím poklesl na nejnižší úroveň z celkového období ve výši 80,- Kč na obyvatele.

Z uvedeného tak vyplývá, že skutečný výnos obce z titulu této daně je odvislý od počtu fyzických osob s bydlištěm na území obce a jejich úspěšnosti v podnikání.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila za celé sledované období částku 700,- Kč na obyvatele. Příjem obce z titulu této daně byl v jednotlivých letech vyrovnaný.

V případě daně z nemovitostí vykazuje obec Hraběšice výrazně vyšší hodnoty příjmů než obec Rejchartice. Neplatí zde výše zmiňované pravidlo, že příjem v roce 2008 se zvýšil proti rokům 2006 a 2007. Tento fakt je závislý na skutečnosti, že daň z nemovitostí je daní svěřenou a celý výnos z této daně tak náleží obci. Změna v pravidlech rozpočtového určení daní tedy neměla na výši příjmů obcí z titulu daně z nemovitostí žádný vliv. Podstatný vliv na výši daně z nemovitostí však mají jiné faktory. Jedním z nich jsou koeficienty pro výpočet daně z budov. V obci Rejchartice byl ve sledovaných letech ponechán základní koeficient ve výši 1 pro všechny nemovitosti, v obci Hraběšice byl stanoven obecně závaznou vyhláškou koeficient pro rekreační objekty ve výši 1,5. Vzhledem ke skutečnosti, že v obci je podle katastru nemovitostí 75 rekreačních objektů, může tento zvýšený koeficient znamenat významnou položku v objemu vybrané daně. Dalším důležitým faktorem je rozloha a struktura pozemků v katastru obce. Výpočet daně z pozemků vychází z ceny za 1 m², která pro zemědělské pozemky činila v katastrálním území Hraběšice částku 1,42 Kč, v katastrálním území Krásné u Šumperku částku 1,07 Kč a v obci Rejchartice částku 1,38 Kč. Rozdíl v této ceně není příliš markantní a neměl by tedy mít na konečnou výši daně zásadní vliv i přesto, že obec Hraběšice má ve svých katastrech celkem 185 hektarů těchto pozemků, kdežto obec Rejchartice 346 hektarů. Podstatnější část daňového výnosu srovnávaných obcí je tvořena daní za lesní pozemky, u nichž výsledná daňová povinnost vychází z ceny 3,80 Kč za m². Území obce Hraběšice je tvořeno 593 hektary lesních porostů, kdežto v obci Rejchartice je tento typ pozemků zastoupen pouze 296 hektary, což je právě jedna polovina pozemků obce Hraběšice. Na výslednou daňovou povinnost má tento fakt nepochybně významný dopad. Vlivem všech výše uvedených skutečností hospodařila obec Hraběšice ve sledovaném období s příjmy z výnosu daně z nemovitostí v částce 5 460,- Kč přepočtenými na obyvatele.

Daňové příjmy Rejchartic činily ve stejném časovém období částku přepočtenou na jednoho obyvatele ve výši 37 180,- Kč. Stejně jako v případě Hraběšic došlo k výraznému zvýšení daňových příjmů v roce 2008. S výjimkou roku 2009 byly příjmy v jednotlivých letech vyrovnané.

Výnos daně z příjmů právnických osob činil v roce 2006 částku 1 470,- Kč a v roce 2007 částku 1 670,- Kč. V roce 2008 se zvýšil o 50 % na částku 2 500,- Kč, zvýšení zde tedy nebylo tak výrazné jako v případě Hraběšic. Stejně jako v Hraběšicích však v letech následujících došlo ke snížení výnosu, a to pravděpodobně ze stejných důvodů.

V případě Rejchartic došlo také k nárůstu výnosu daně z přidané hodnoty v roce 2008 proti roku 2007 z částky 2 430,- Kč přepočtené hodnoty na částku 3 600,- Kč, tedy k nárůstu o 1 170,- Kč, což představuje 148 % původní hodnoty. Vývoj příjmů v následujících letech byl však odlišný od vývoje v Hraběšicích, protože i když v roce 2009 došlo také k poklesu výnosu, nebyl tento tak razantní a činil pouze 280,- Kč. V roce 2010 již byl dokonce příjem o 160,- Kč vyšší než v roce 2008.

Vývoj inkasa daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vykazuje podobné znaky jako v obci Hraběšice, v roce 2008 došlo k nárůstu výnosu o 19 %, na výši příjmů měly vliv stejné faktory jako u první ze sledovaných obcí. Také zde byl v následujících letech zaznamenán pokles příjmů z této daně.

Stejně tak v případě výnosu daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných a jeho podílu na celkových příjmech obce Rejchartice je třeba konstatovat nemožnost provedení podrobnější analýzy vývoje výnosu této daně vlivem výše uvedených skutečností. I v případě Rejchartic je možné sledovat značnou nevyrovnanost příjmů v jednotlivých letech, které kolísají od 140,- Kč do 530,- Kč na občana.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila za celé sledované období v Rejcharticích částku ve výši 600,- Kč.

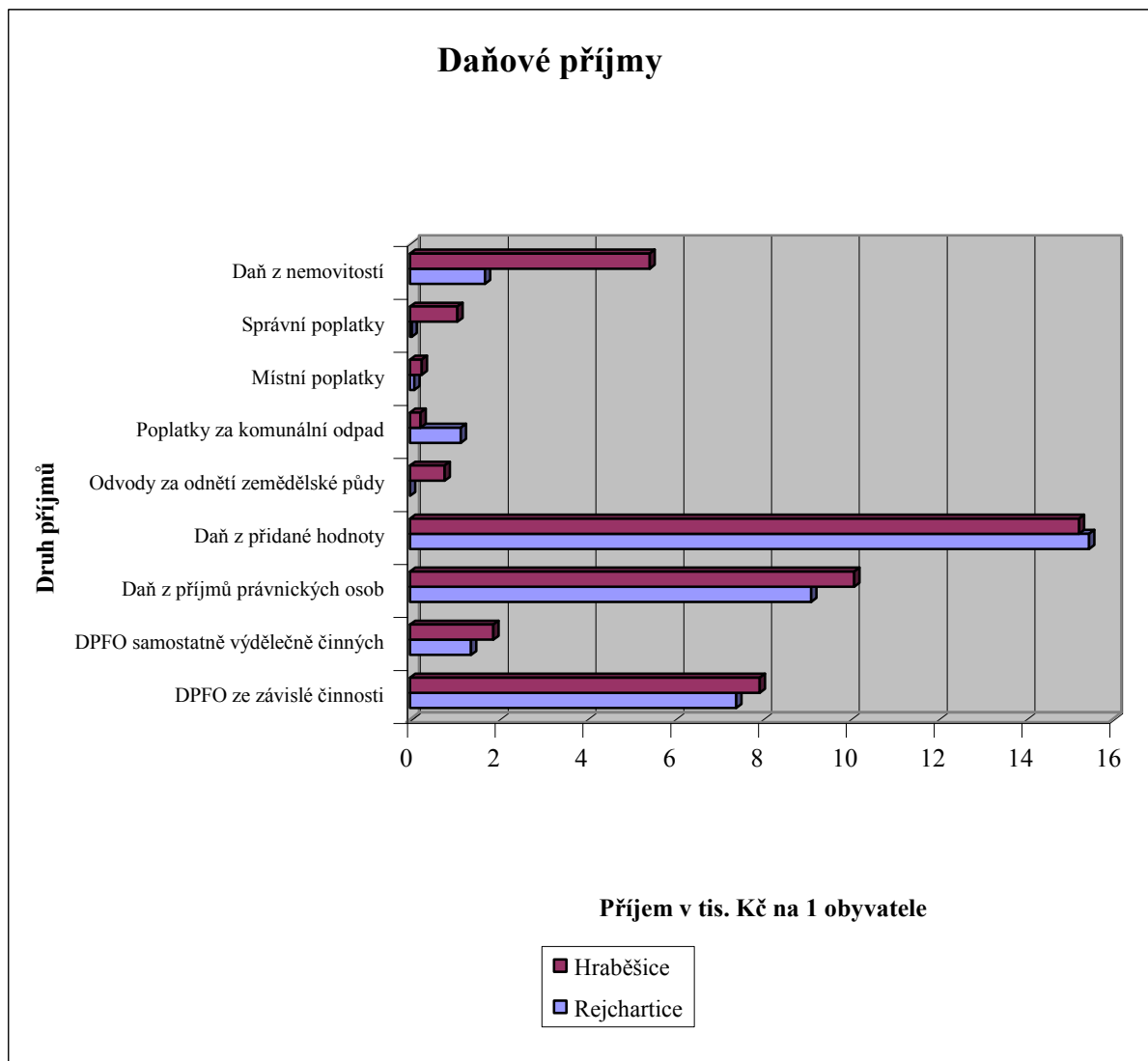
V případě příjmů z titulu daně z nemovitostí vykazuje, jak je uvedeno výše, obec Rejchartice podstatně nižší hodnoty než obec Hraběšice. Obec hospodařila ve sledovaném období s příjmy z výnosu daně z nemovitostí v částce 1 710,- Kč na obyvatele.

Ostatní položky třídy 1 ve sledovaném období u obou obcí nebyly příliš významné, jejich výnos nehrál v obecním rozpočtu zásadní roli. Tyto příjmy byly v obou obcích zastoupeny příjmy z titulu odvodů za odnětí zemědělské půdy, poplatků za komunální odpad, ostatních daní a poplatků z vybraných činností a služeb a správních poplatků. Většinu těchto příjmů obce stanovily formou obecně závazných vyhlášek. Kromě uvedených měla ve sledovaném

období obec Rejchartice ještě další příjmy vybrané formou poplatků za odnětí lesní půdy a nerozúčtované a neidentifikované daňové příjmy.

Vzhledem ke skutečnosti, že hlavním zdrojem příjmů obou obcí jsou daňové příjmy a v případě obou sledovaných obcí byly zaznamenány značné rozdíly v jejich výši, jsou tyto příjmy pro větší přehlednost zpracovány v grafu 4. 1.

Graf 4. 1

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Konkrétní podrobné údaje o hodnotách daňových příjmů za jednotlivé sledované roky v členění podle obcí a dle položek druhového třídění rozpočtové skladby jsou uvedeny v příloze 3.

4.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy Hraběšic přepočtené na obyvatele činily za celé sledované období částku 17 040,- Kč. Vývoj těchto příjmů v jednotlivých letech je zcela odlišný od vývoje daňových příjmů obce. V roce 2006 činila přepočtená hodnota příjmů částku 3 880,- Kč na obyvatele, v roce 2007 se zvýšila na 6 130,- Kč. V dalších letech tento příjem opět výrazně poklesl na hodnoty pohybující se v rozmezí od 2 080,- Kč v roce 2009 do 2 610,- Kč v roce 2010.

Na první pohled je tedy patrné, že v případě nedaňových příjmů nelze žádné zákonitosti a souvislosti vysledovat, nedaňové příjmy jsou odvislé od konkrétní situace, v níž se obec v daném roce nachází.

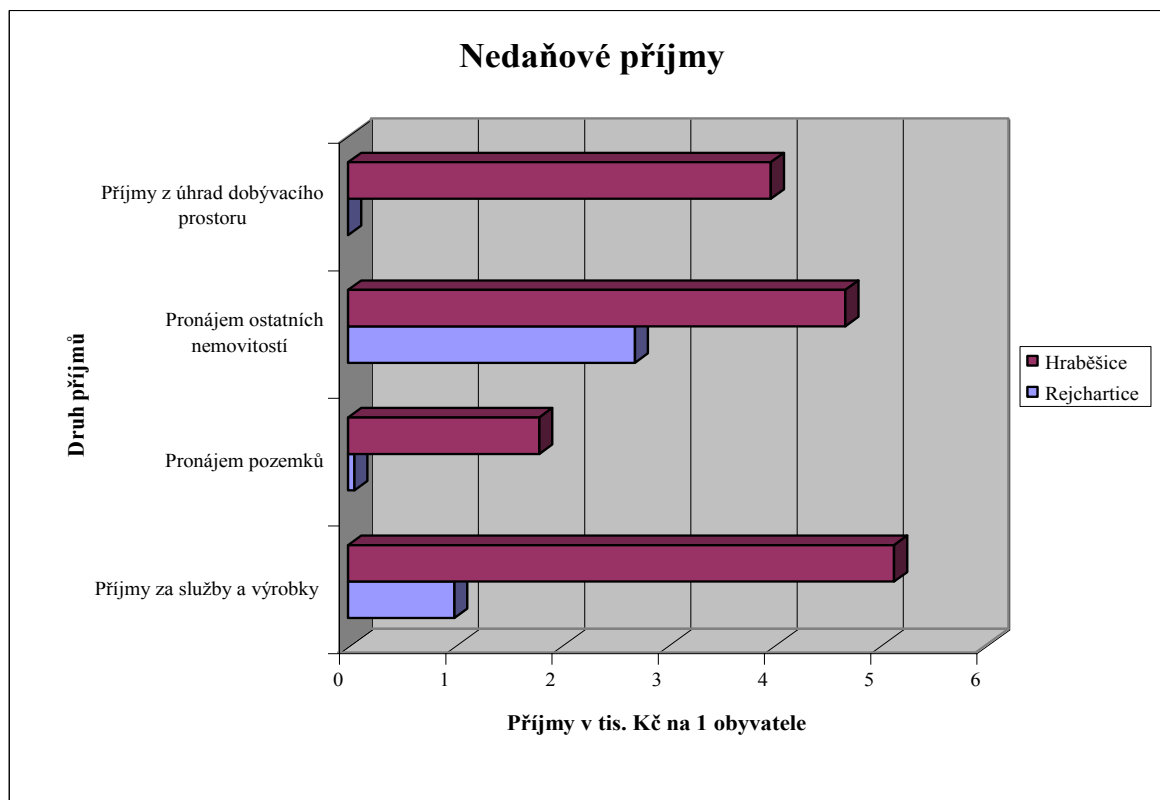
Na nedaňových příjmech obce Hraběšice se nejvýraznější mírou podílely příjmy z poskytování služeb a výrobků celkovou částkou 5 140,- Kč na obyvatele za celé období, příjmy z pronájmu nemovitostí částkou 4 680,- Kč a příjmy z úhrad dobývacího prostoru a z vydobytych nerostů celkovou hodnotou 3 980,- Kč. Ostatní příjmy v této druhové třídě již nebyly příliš výnosné a byly zastoupeny příjmy z pronájmu pozemků, příjmy z úroků, příjmy z podílu na zisku a dividend, přijaté pojistné náhrady a podobně.

Nedaňové příjmy Rejchartic se vyvíjely také zcela odlišně od příjmů daňových a jejich vývoj nekorespondoval ani s vývojovým trendem v obci Hraběšice. Celková částka nedaňových příjmů za celé sledované období činila 4 790,- Kč, což představuje pouze 28 % příjmů obce Hraběšice. V roce 2006 obec zaznamenala výnos v částce 1 120,- Kč přepočtený na 1 obyvatele, v roce 2007 v částce 1 040,- Kč, v letech 2008 a 2009 se pohyboval kolem částky 700,- Kč a v roce 2010 se zvýšil na hodnotu 1 130,- Kč. Ani v případě Rejchartic nelze tedy nalézt souvislosti mezi zákonnými normami a příjmy obcí.

Nedaňové příjmy obce Rejchartice byly zastoupeny příjmy z poskytování služeb a výrobků, které nedosahovaly ve sledovaném období takové výše jako u obce předcházející, a činily 1 000,- Kč na 1 obyvatele. Příjmy z pronájmu nemovitostí se podílely částkou 540,- Kč. Skladba nedaňových příjmů obce je podobná skladbě v obci Hraběšice, navíc vykazuje ještě příjmy z mýtného, z přijatých sankčních plateb, přijatých vratek transferů a podobně. Příjmy z úhrad dobývacího prostoru a z vydobytych nerostů neměla obec žádné, protože na jejím území se žádné nerosty netěží.

I v případě nedaňových příjmů byly zjištěny rozdíly, které jsou pro přehlednost znázorněny v grafu 4. 2.

Graf 4. 2

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Konkrétní podrobné údaje o hodnotách nedaňových příjmů za jednotlivé roky v členění podle srovnávaných obcí a položek druhového třídění rozpočtové skladby jsou podrobněji rozvedeny v příloze 4.

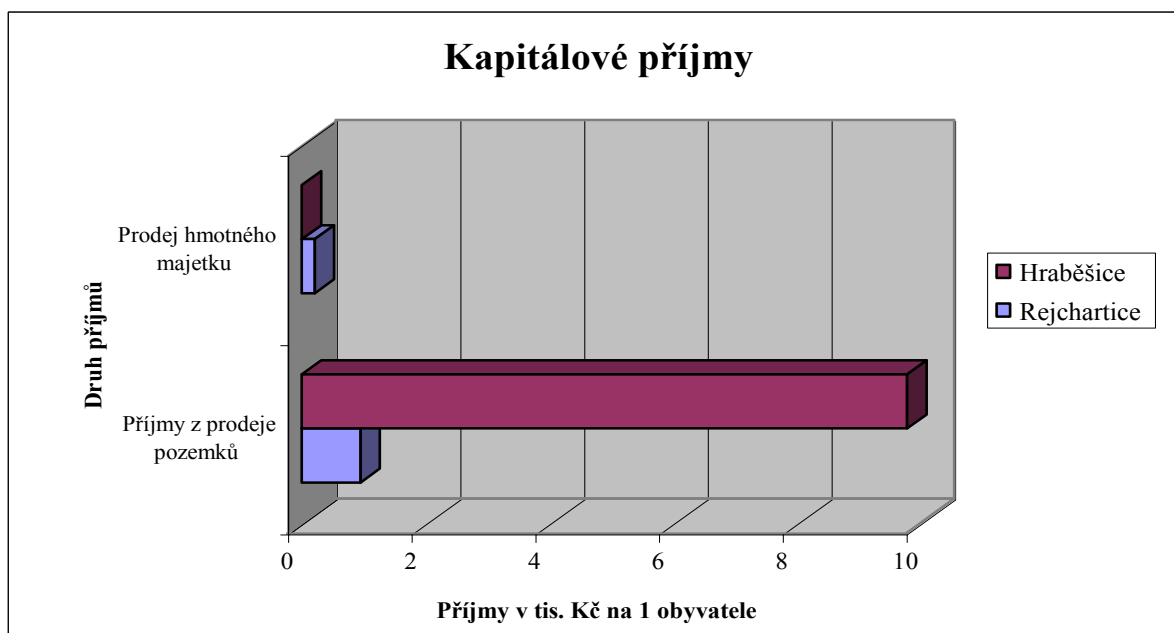
4.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy Hraběšic jsou zastoupeny pouze jednou položkou, a to příjmy z prodeje pozemků. Celková přepočtená hodnota příjmů na 1 obyvatele za celé sledované období činila částku 9 790,- Kč a v jednotlivých letech se pohybovala v rozmezí od 60,- Kč v roce 2009 do 6 740,- Kč v roce 2008. Průměr na 1 rok sledovaného období činil 1 958,- Kč na jednoho obyvatele. Ani v případě kapitálových příjmů nelze vysledovat žádné zákonitosti v jejich výši a čase, protože jsou přímo závislé na rozhodnutích zastupitelstva, které v tomto bodě není ničím vázáno.

Kapitálové příjmy Rejchartic byly o poznání pestřejší, v konečné bilanci příjmů obce však byly zastoupeny nejmenší částkou, která za celé sledované období činila 1 160,- Kč na obyvatele, což představuje pouze 2,46 % z celkových příjmů. Jednalo se o příjmy z prodeje pozemků, příjmy z prodeje ostatního hmotného investičního majetku a příjmy z prodeje nemovitostí a jejich částí. Příjmy z prodeje pozemků přepočtené na obyvatele činily pouze 950,- Kč za celé pětileté období, příjmy z prodeje hmotného investičního majetku 210,- Kč a do rozpočtu vstoupily pouze jednorázově v roce 2009 a příjmy z prodeje nemovitostí a jejich částí byly tak zanedbatelné, že po přepočtu na obyvatele a zaokrouhlení představovala jejich výše jen částku 0,50 Kč.

Podrobné členění dle jednotlivých položek druhového třídění je znázorněno v grafu 4. 3.

Graf 4.3

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Z uvedených údajů vyplývá, že ani kapitálové příjmy nebyly pro obce stěžejní, což můžeme hodnotit kladně. Obce by se nesporně neměly svého majetku prodejem zbavovat, protože se zpravidla jedná o akt nevratný.

Podrobnější údaje o jednotlivých položkách kapitálových příjmů v členění podle srovnávaných obcí a dle položek druhového třídění rozpočtové skladby jsou uvedeny v příloze 5.

4.4 Přijaté dotace

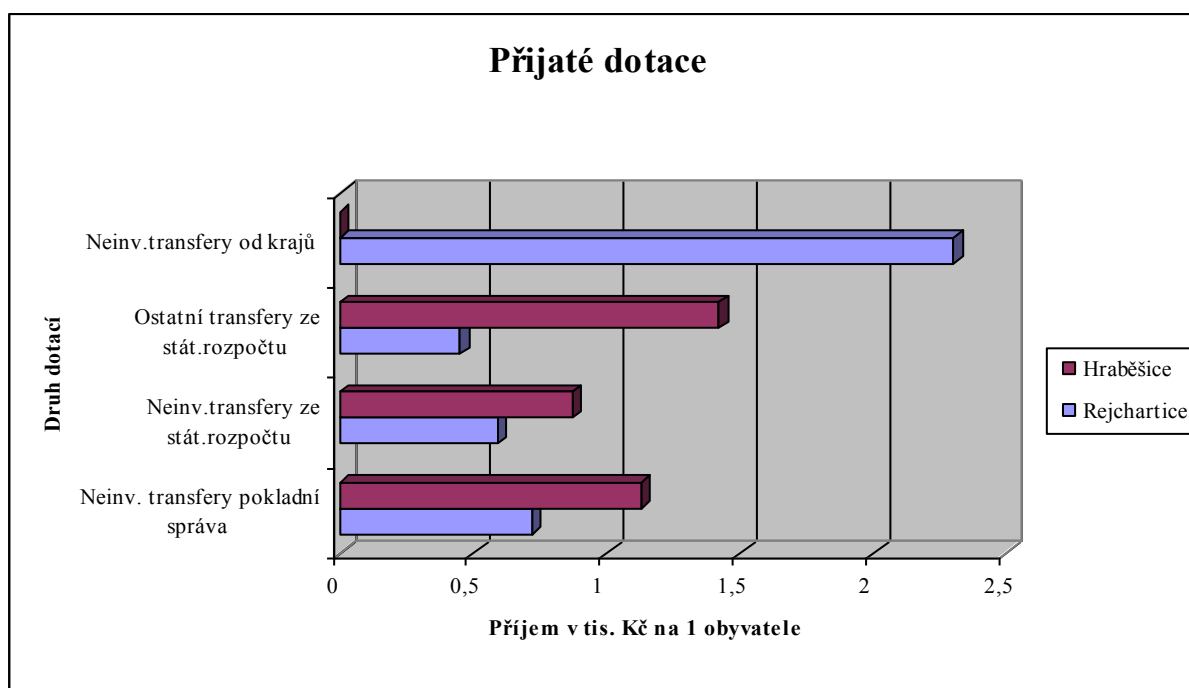
Přijaté dotace Hraběšic se na hospodaření obce podílely částkou 3 430,- Kč na obyvatele a jednalo se o příjmy s nejnižším podílem na celkových příjmech obce. Výše příjmů z titulu přijatých dotací v jednotlivých letech kolísala a přepočtené hodnoty se pohybovaly v rozmezí od 60,- Kč v roce 2007 do 1 310,- Kč v roce 2006. Přijaté dotace se v uvedených letech skládaly z neinvestičních přijatých dotací z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu v částce 1 130,- Kč na obyvatele, neinvestičních přijatých dotací ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu v částce 870,- Kč a ostatních neinvestičních dotací ze státního rozpočtu v částce 1 420,- Kč. I v rámci těchto jednotlivých dotačních titulů lze v jednotlivých letech vysledovat značné výkyvy. U položky druhového třídění 4112 neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu činily dotace v roce 2006 částku přepočtenou na obyvatele ve výši 70,- Kč, v letech 2007 až 2009 částku 60,- Kč a v roce 2010 se tato dotace zvýšila na 620,- Kč na obyvatele, což představuje nárůst 1 033 %. Dalším příkladem meziroční nevyváženosti příjmů je dotační položka 4116 ostatní neinvestiční transfery ze státního rozpočtu, kdy v roce 2006 byla přijata částka 790,- Kč na obyvatele, v roce 2009 částka 630,- Kč a v ostatních letech nebyly přijaty obcí z tohoto titulu dotace žádné. Pro bližší zhodnocení by bylo třeba zjistit nárokovost, resp. nenárokovost získaných dotací. V případě, že se jednalo ve všech případech o dotace nárokové, odvíjí se jejich konečná výše od konkrétních potřeb a konkrétní situace obce v daném roce.

Přijaté dotace Rejchartic se svým zanedbatelným zastoupením v příjmech od první obce příliš nelišily a činily za celé sledované období částku 4 040,- Kč. I v případě Rejchartic můžeme hovořit o velmi podobné situaci jako v Hraběšicích ve vztahu k výši a charakteru přijatých dotací. Stejně jako u první obce byla suma přijatých dotací nejvyšší v letech 2006 a 2010, konkrétně v roce 2006 ve výši 1 570,- Kč a v roce 2010 v částce 1 700,- Kč. Další srovnatelnou přepočtenou hodnotou je nejnižší přepočtený příjem dotací v roce 2007, který činil jen 40,- Kč. Při bližším zkoumání dotačních příjmů v jednotlivých letech v třídění dle poskytovatelů a položek druhového třídění odpovídají příjmy obce ve většině bodů příjmům obce Hraběšice. Stejně abnormální výkyvy v příjmech lze také vysledovat u položky 4112. V roce 2006 činily dotace v rámci této položky částku 60,- Kč, v letech 2007 až 2009 částku 40,- Kč na obyvatele a v roce 2010 se tato dotace zvýšila na 420,- Kč na obyvatele, což představuje nárůst o 1 050 %. U položky 4116 získala obec dotace pouze v roce 2008 a 2009, v ostatních letech žádné finanční prostředky z tohoto titulu nezískala. Kromě dotací,

kteřé měly obě obce shodné, získala obec Rejchartice ještě příjmy formou neinvestičních dotací přijatých od kraje v letech 2006 v hodnotě 1 250,- Kč a v roce 2010 v částce 1 050,- Kč přepočtených na obyvatele.

Využívání dotačních titulů obou srovnávaných obcí je patrné z grafu 4. 4.

Graf 4.4

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Z této podkapitoly je zřejmé, že ani jedna z obcí příliš nevyužívá dotační tituly, ve sledovaném období tvořily přijaté transfery pouze nepodstatnou část jejich rozpočtů. Otázkou zůstává, zda právě tento příjem by neměl být pro malé obce stěžejní, zda by nemělo být žádáno o nenárokové dotace v mnohem větší míře, zvláště ve sledovaných letech, které byly žádostem o dotace velmi příznivé, ať již z fondů Evropské Unie, nebo z prostředků státního rozpočtu.

Konkrétní podrobné údaje o hodnotách přijatých dotací v jednotlivých letech v členění podle obcí a položek druhového třídění jsou uvedeny v příloze 6.

4.5 Běžné výdaje

Běžné výdaje Hraběšic tvořily ve sledovaném období hlavní výdajovou položku obecního rozpočtu, neboť jejich objem představoval 83 % z celkových výdajů obce a byly poměrně

vyrovnané. Celkem bylo na běžných výdajích vyplaceno 59 400,- Kč na jednoho obyvatele a v jednotlivých letech se tyto výdaje pohybovaly kolem 11 500,- Kč. Jedinou výjimku představoval rok 2008, kdy se výdaje zvýšily na částku 13 090,- Kč.

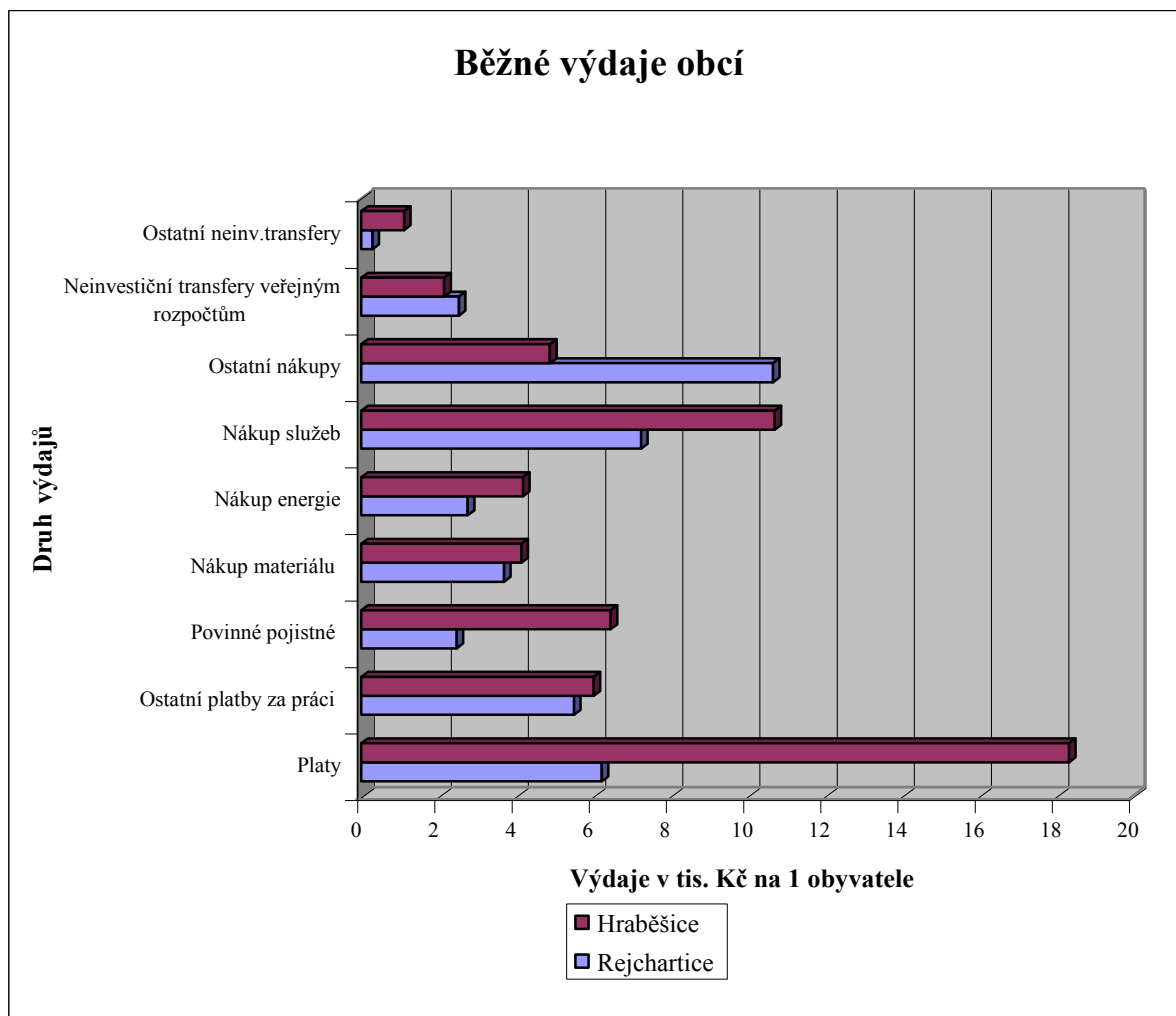
Škála běžných výdajů je široká a pro účely této práce budou jednotlivé výdaje porovnávány dle podseskupení položek druhového třídění rozpočtové skladby. Nejvýznamnějším výdajovým podseskupením položek byly ve sledovaném období výdaje na platy, které společně s dalšími podseskupeními 502 ostatní platby za provedenou práci a 503 povinné pojistné placené zaměstnavatelem, činily částku 30 820,- Kč na obyvatele. Za nákup materiálu, vody, paliv a energie obec vynaložila 8 310,- Kč. Další významnou položkou v rozpočtu obce byly výdaje za nakoupené služby ve výši 10 710,- Kč a ostatní nákupy v částce 4 890,- Kč. Podstatnou součástí běžných výdajů byly ještě neinvestiční transfery veřejných rozpočtů územní úrovně v částce 2 150,- Kč a ostatní neinvestiční transfery jiným veřejným rozpočtům ve výši 1 110,- Kč. Na sociálních dávkách a náhradách placených obyvatelstvu bylo ve sledovaných letech vyplaceno celkem 300,- Kč přepočtené hodnoty na obyvatele.

Běžné výdaje Rejchartic nebyly tak vyrovnané jako v případě Hraběšic, také však byly stěžejní výdajovou položkou rozpočtu obce, na celkových výdajích se podílely dokonce poměrem 94 %. Celkem bylo za běžné výdaje vyplaceno 42 330,- Kč na jednoho obyvatele obce. V jednotlivých letech byly běžné výdaje vyrovnané v letech 2006 a 2008, kdy se pohybovaly kolem 9 200,- Kč. Nejméně činily v roce 2007 částku 6 280,- Kč a nejvíce naopak v roce 2010 částku 10 210,- Kč.

Shodně s Hraběšicemi bylo obcí Rejchartice nejvíce výdajů vynaloženo na platy zaměstnanců, které společně se souvisejícími podseskupeními položek 502 a 503 činily ve sledovaném období celkem 14 210,- Kč na obyvatele, což představuje méně než jednu polovinu výdajů na platy zaměstnancům obce Hraběšice. Za nákup materiálu, vody, paliv a energie obec zaplatila 5 830,- Kč, což je opět méně než v případě Hraběšic. Za nakoupené služby uhradila 7 250,- Kč a za ostatní nákupy částku 10 670,- Kč, což v tomto případě činí více než dvojnásobek hodnoty vynaložené Hraběšicemi. Další podstatnou složkou běžných výdajů byly ještě neinvestiční transfery veřejných rozpočtů územní úrovně ve výši 2 530,- Kč a ostatní neinvestiční transfery jiným veřejným rozpočtům ve výši 290,- Kč na obyvatele. Na sociálních dávkách bylo pouze v roce 2006 vyplaceno obyvatelstvu 30,- Kč. Na náhradách placených obyvatelstvu nebyly na rozdíl od Hraběšic vyplaceny žádné finanční prostředky.

Vzhledem ke skutečnosti, že se v případě běžných výdajů jedná o nejvýznamnější položku výdajové části rozpočtů obou obcí, jsou jednotlivé stěžejní podseskupení položek porovnány za obě obce v grafu 4. 5.

Graf 4. 5

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Celkově lze na základě zkoumání hodnot a struktury běžných výdajů konstatovat, že obec Rejchartice je téměř ve všech položkách běžných výdajů šetrnější. Nejvýrazněji lze tendenci k úsporám vysledovat u položek platů, která je o to cennější, že se tyto úspory týkají také odměn členům zastupitelstva. Na druhou stranu však obec Hraběšice disponuje větším územím, které je převážně pokryto lesním porostem a v platech zaměstnanců jsou tedy zahrnuty i platy osob, které tyto plochy udržují. Obec také poskytuje ubytování, které je třeba udržovat, proto má na stálý úvazek zaměstnaného údržbáře a náklady na platy se tak samozřejmě zvyšují.

Konkrétní podrobné údaje za jednotlivé roky v členění podle obcí a podseskupení položek druhového třídění rozpočtové skladby jsou uvedeny v příloze 7.

4.6 Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje Hraběšic tvoří poslední nedílnou součást většiny rozpočtů územně samosprávných celků. V obci Hraběšice byly v rámci kapitálových výdajů vynaloženy větší finanční prostředky než v Rejcharticích v celkové výši 12 220,- Kč na obyvatele. V průběhu sledovaného období se struktura a výše výdajů lišila, v roce 2006 bylo vynaloženo pouze 220,- Kč, naproti tomu v roce 2010 bylo uhrazeno 5 230,- Kč.

Tato výdajová třída byla v Hraběšicích zastoupena výdaji za budovy, haly a stavby a pozemky. Za nákup budov, hal a staveb bylo v uhrazeno celkem 9 880,- Kč a pozemky byly nakoupeny v hodnotě 2 340,- Kč. Budovy byly průběžně nakupovány v každém roce s výjimkou roku 2008, který byl naproti tomu jediným rokem, kdy byly nakoupeny pozemky.

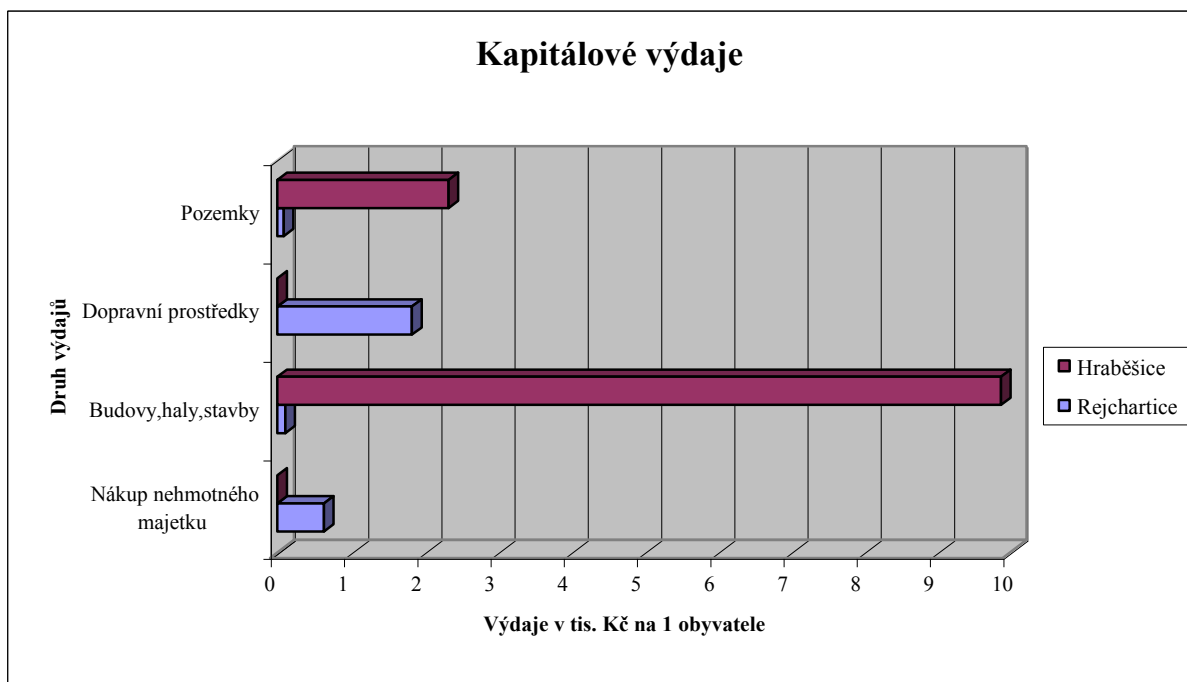
Kapitálové výdaje Rejchartic byly pouze okrajovou součástí obecního rozpočtu, za celé sledované období bylo vydáno pouze 2 670,- Kč na obyvatele. Kapitálové výdaje byly vynaloženy pouze v letech 2006, 2007 a 2009 a jejich náplní byly ostatní nákupy dlouhodobého nehmotného majetku, budovy, haly a stavby, dopravní prostředky a pozemky. V roce 2007 byl nakoupen nehmotný investiční majetek za 640,- Kč na obyvatele, ve stejném roce byly také nakoupeny budovy za 110,- Kč, v letech 2006 a 2009 byly nakoupeny dopravní prostředky za celkem 1 840,- Kč a v roce 2006 byly ještě pořízeny pozemky za 90,- Kč.

Pokud bychom měli srovnat náplň kapitálových výdajů ve sledovaném období za obě obce, lze konstatovat, že do nemovitostí investovala více obec Hraběšice, která investovala finanční prostředky z rozpočtů obce výhradně do nemovitostí. Rejchartice za nemovitosti vydaly „pouze“ 200,- Kč na obyvatele. Z těchto údajů je možné vyvozovat, že se svěřenými prostředky lépe hospodaří obec Hraběšice, protože více investuje do dlouhodobého majetku obce a tím i do jejího budoucího rozvoje. Tento fakt je však ještě třeba posoudit v kontextu poznatků z oblasti kapitálových příjmů, z nichž naopak vyplývá, jak je uvedeno výše, že obec Hraběšice měla ve sledovaném období několikanásobně vyšší příjmy než Rejchartice z titulu prodeje obecních pozemků. Z analyzovaných údajů vyplývá, že obec Hraběšice obměňuje strukturu dlouhodobého obecního majetku a zároveň jej rozšiřuje, protože kapitálové výdaje byly vyšší než příjmy. V případě Rejchartic je trend opačný, obec přijala za prodané

nemovitosti 950,- Kč na obyvatele, ale nové nemovitosti nakoupila jen za 200,- Kč, to znamená, že hodnota obecních nemovitostí se ve sledovaném období snížila.

Výše a rozložení výdajů obcí vynaložených na kapitálové výdaje je zřejmé z grafu 4. 6.

Graf 4. 6

Zdroj: ARIS web, ÚFIS, vlastní zpracování

Konkrétní hodnoty kapitálových výdajů za jednotlivé roky v členění podle obcí a položek druhového třídění rozpočtové skladby jsou uvedeny v příloze 8.

4.7 Závěry zjištěné provedenou komparací údajů

V oblasti daňových příjmů bylo v rámci této práce zjištěno, že se příjem obcí od roku 2008 vlivem změn v jejich přerozdělování výrazně zvýšil, aby se následně v letech 2009 a 2010 opět snížil, nepochybně vlivem ekonomické krize. Tyto změny byly nejmarkantnější u daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty. Hodnoty těchto příjmů se v roce 2008 zvýšily přibližně na dvojnásobek hodnot roku 2007 u obce Hraběšice a o 50 % u obce Rejchartice. Na této skutečnosti je zajímavý fakt, že sazba daně z příjmů právnických osob v roce 2008 poklesla z původních 24 % na sazbu 21 %. Lze tedy vyvozovat, že při zachování původní sazby daně by výnos obcí z této daně byl ještě vyšší. Na poklesu příjmů obcí v následujících letech mohl a patrně i měl vliv také další pokles sazby daně z příjmů právnických osob až na prozatím konečnou sazbu ve výši 19 %.

V případě daně z přidané hodnoty nebyl nárůst výnosu tak markantní jako u výše uvedené daně, přesto však činil v případě obce Hraběšice 85 % a u obce Rejchartice 48 %. Jedním z faktorů nárůstu je opět změna zákona o rozpočtovém určení daní, dalším však bylo zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 %. Snížení výnosu v letech 2009 a 2010 mělo patrně stejné důvody jako snížení u daně z příjmů právnických osob. K výraznému poklesu došlo, i přes snahy zákonodárců tomuto snížení zabránit, zvýšením základní i snížené sazby daně o 1 procento. Vývoj výnosu nebyl v případě příjmů z této daně u sledovaných obcí zcela totožný. Rozdíly nastaly v letech 2009 a 2010, v případě obce Rejchartice byl pokles v roce 2009 v podstatě zanedbatelný a v roce 2010 došlo dokonce k drobnému nárůstu příjmů z tohoto titulu.

Příjem obcí z přerozdělení daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti vykazuje podobné znaky navýšení výnosu v roce 2008 jako u daně z příjmů právnických osob a daně z přidané hodnoty, tento nárůst však není tak vysoký jako u výše uvedených. Přesto však došlo v roce 2008 proti roku 2007 k navýšení o 39 %, resp. o 19 %. V dalších letech se příjem z této daně také snižoval. Podstatný vliv na celkový výnos daně může mít snižování platů zaměstnanců vlivem hospodářské recese, počet zaměstnaných a podobně. Faktorů pro změnu výše daňového výnosu však bylo v roce 2008 více, k 1. 1. 2008 byl zrušen institut společného zdanění manželů, což pravděpodobně daňový výnos zvýšilo, na druhou stranu ovšem bylo od 1. 1. 2008 zrušeno progresivní zdanění fyzických osob a zavedena tzv. „rovná“ daň ve výši 15 % ze základu daně, což mělo nepochybně také vliv na výnos daně, v tomto případě negativní.

Příjem přerozdělené daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných byl nepochybně ovlivněn všemi faktory uvedenými výše s tím, že celostátní výnos je přerozdělován mimo jiné podle počtu osob samostatně výdělečně činných, majících trvalé bydliště na území obce. V případě této daně nelze v podstatě žádné závěry přijímat, vzhledem k nemožnosti zjistit počet skutečně, aktivně podnikajících osob s bydlištěm na území dané obce. Příjmy obcí z výnosu této daně byly ve sledovaném období značně nevyrovnané.

Stejně tak nelze provést podrobnější analýzu daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, které byly v obou obcích a v celém sledovaném období poměrně vyrovnané.

Zcela odlišná byla situace u příjmů z titulu daně z nemovitostí. Tento příjem nebyl ovlivněn změnou v přerozdělování výnosů daní, neboť daň z nemovitostí je daní svěřenou a celý výnos

náleží obci. V tomto případě vykazuje obec Hraběšice příjmy ve výši 319 % hodnoty příjmů obce Rejchartice. Tento zásadní rozdíl je zapříčiněn především zvýšením základního koeficientu na hodnotu 1,5 v obci Hraběšice u rekreačních objektů proti základní hodnotě 1 v obci Rejchartice. Dalším důležitým faktorem je velikost a skladba pozemků v katastru obce. V obci Hraběšice se nachází celkem 593 hektarů lesních porostů, kdežto obec Rejchartice disponuje „pouze“ 296 hektary, což při sazbě 3,80 Kč za m² má na výslednou daň zásadní vliv. Z uvedeného je tedy zřejmé, že jedinou daní, jejíž výnos je obec alespoň nepatrným způsobem schopna ovlivnit, je daň z nemovitostí. Jedná se o výnos finančně ne příliš zásadní, přesto však pro malé obce ani tento není zanedbatelný.

V průběhu platnosti zákona o rozpočtovém určení daní lze konstatovat poměrně vyrovnané hodnoty celkových daňových příjmů u sledovaných územních rozpočtů.

V případě nedaňových příjmů nebyly zjištěny žádné zákonitosti ani souvislosti, vývoj příjmů v jednotlivých letech a obcích se vyvíjel zcela odlišně. Nedaňové příjmy byly ve sledovaném období zastoupeny především příjmy z poskytování služeb a výrobků a příjmy z pronájmu nemovitostí. Obec Hraběšice měla mimo tyto příjmy ještě příjmy z úhrad dobývacího prostoru a z vydobytych nerostů. Ostatní příjmy z titulu nedaňových příjmů již nebyly příliš významné. Tento příjem je výrazně ovlivněn skladbou a množstvím obecního majetku. Vlastní-li obec lukrativní pozemky a nemovitosti, které lze pronajímat, má i dlouhodobě zajištěn příjem v této oblasti. Jak již bylo uvedeno výše, není příliš žádoucí majetku se zbavovat, protože obec sice jednorázově svůj příjem výrazně zvýší, z dlouhodobého pohledu se však o budoucí příjmy z titulu pronájmu připraví. V tomto ohledu lze schválit „politiku“ obce Hraběšice, která má příjem z pronájmu několikanásobně vyšší než obec Rejchartice a jak vyplývá z následujícího textu, další majetek přikupuje.

Kapitálové příjmy obcí jsou přímo odvislé od konkrétních rozhodnutí zastupitelstva obce a nelze tedy ani v tomto případě vyvozovat zásadní závěry z provedené analýzy. Z dostupných informací lze zjistit, v jakém objemu obec prodává svůj majetek. Zjištěné závěry je však nutno ještě konfrontovat se zjištěními v rámci kapitálových výdajů, protože obec může svůj majetek sice prodávat, například z důvodu nepotřebnosti, ale jiný majetek, lukrativnější, nakupovat. Obecně však lze konstatovat, že kapitálové příjmy nebyly pro obce stěžejní, což je třeba hodnotit kladně.

V případě přijatých dotací lze konstatovat, že ani jedna z obcí nevyužívala v hodnoceném období možnosti, které dotační tituly nabízí. Důvody mohou být různé, jedním z hlavních však je, že malé obce nemohou zaměstnat odborníky, kteří by se mohli oblasti dotací naplno věnovat. Za zvážení však stojí, zda by se obci nevyplatilo zaplatit si tyto služby externě. Náklady na odborníky jsou sice vyšší, na druhou stranu se vynaložené prostředky nepochybně vrátí ve formě přidělených dotací. Obec Hraběšice se již v posledních letech poučila, oslovila odborníky, jedna dotace jí byla přidělena v roce 2011 a o další bylo ve stejném roce požádáno. Příjmy z titulu dotací jsou jedinou možností, jak podstatným způsobem zvýšit příjmy obcí.

Běžné výdaje tvoří hlavní výdajovou položku v rozpočtech obcí. Z běžných výdajů bylo shodně v obou obcích nejvíce vyplaceno na platech zaměstnanců. V obci Rejchartice však tato výdajová položka činila méně než jednu polovinu objemu prostředků vyplacených obcí Hraběšice. Toto zjištění může na straně jedné hovořit ve prospěch obce Rejchartice, na straně druhé však je třeba posoudit i fakt, že obec Hraběšice disponuje mnohem větším územím než druhá z obcí, o toto území je třeba se starat a s tím souvisí i větší náklady na zaměstnance.

Skutečnosti zjištěné analýzou **kapitálových výdajů** je třeba, jak bylo uvedeno výše, posuzovat v kontextu kapitálových příjmů. V případě obce Rejchartice byly kapitálové výdaje ve sledovaném období pouze okrajovou záležitostí a jednalo se kromě nákupů nemovitostí také o nákup dopravního prostředku. V případě obce Hraběšice se jednalo výhradně o nákup nemovitostí. Příjmy obce Rejchartice byly vyšší než její výdaje, u obce Hraběšice tomu bylo přesně naopak. To znamená, že obec Hraběšice postupuje z dlouhodobého hlediska zodpovědněji, protože se nemovitostí nezabývá, pouze je obměňuje, saldo majetku je kladné. V případě obce Rejchartice je však toto saldo záporné, což je z dlouhodobého hlediska méně prozíravé.

Na závěr je možné shrnout všechna zjištění a konstatovat, že v oblasti daňových příjmů obce nemohou svůj příjem téměř ovlivnit, stejně jako v oblasti příjmů nedaňových. Kapitálové příjmy nejsou pro obce dlouhodobě možné ani žádoucí. Jedinou oblastí, kde obce mohou vlastním úsilím zajistit pro svůj rozvoj další finanční prostředky, je oblast dotací. Analýzou hospodaření bylo zjištěno, že ani jedna obec tuto možnost příliš nevyužívá. Srovnávané obce nejsou schopny ze svých omezených příjmů zásadním způsobem ovlivnit výši běžných výdajů a zpravidla nemají volné prostředky k výdajům kapitálovým.

5 ZÁVĚR

Hlavním úkolem představitelů obcí v oblasti hospodaření je nejen tuto činnost provádět v souladu s platnými právními předpisy, ale především v zájmu obce a jejích občanů. Schvalování rozpočtu obce a závěrečného účtu je jednou z nejdůležitějších pravomocí i povinností volených zastupitelů. Zcela jistě není náhodou, že v zákoně o obcích je tato pravomoc uvedena hned za schvalováním programu rozvoje obce, s nímž nepochybně hospodaření velmi úzce souvisí. Rozvoj není možný bez majetku, kterého se zastupitelé obcí často krátkozrace zbavují ve snaze „vylepšit“ rozpočet obce. Díky tomuto jednorázovému přílivu finančních prostředků mohou představitelé obce dělat „lívivou politiku“, tento způsob hospodaření však z dlouhodobého hlediska není příliš zodpovědný a předvídavý, protože majetek obce je omezený a jednoho dne se může stát, že obec již žádný majetek vlastnit nebude a svým občanům potom nebude schopna zajistit vhodné zázemí a příjemný život. Dalším důležitým faktem je, že obec, která se svého majetku dlouhodobě zbavuje, se tím také vlastně zbavuje budoucích příjmů, které by jí mohly plynout z jeho pronájmu. I tomuto pohledu na hospodaření se bakalářská práce okrajově věnuje.

Tématem práce bylo zhodnocení a komparace výsledků hospodaření dvou srovnatelných obcí s podobnými podmínkami a charakteristikou, obce Hraběšice a obce Rejchartice v letech 2006 – 2010.

Cílem bakalářské práce bylo provést analýzu hospodaření srovnávaných obcí a zjistit, jak obce hospodařily, zda využívají svěřené finanční prostředky a majetek obce v souladu se zájmy občanů, případně se pokusit nalézt možnosti úspor, resp. zvýšení příjmů obecních rozpočtů.

K dosažení cíle práce byla použita deskripce, metoda analýzy a následně komparace zjištěných poznatků a údajů.

Cíl práce byl splněn, analýza hospodaření byla provedena. Z provedené analýzy a komparace zjištěných údajů nelze jednoznačně určit úspěšnější obec. V některých případech se jako úspěšnější jeví jedna nebo druhá obec, dílčí úspěch na jedné straně je mnohdy vykoupen nevýhodou na straně druhé. Zjištěné závěry jsou uvedeny ve stejném členění jako v případě kapitoly čtvrté „Zhodnocení hospodaření vybraných malých obcí“, tedy dle druhového třídění rozpočtové skladby.

V oblasti daňových příjmů bylo v rámci této práce zjištěno, že se příjem obcí od roku 2008 vlivem změn v jejich přerozdělování výrazně zvýšil, u výnosů některých daní dokonce dvojnásobně a to i přesto, že sazby některých daní se proti rokům 2006 a 2007 snižovaly. V dalších letech se příjem sice opět snížil, pravděpodobně vlivem ekonomické krize, lze však předpokládat, že v době oživení se výnos daní opět zvýší. S výjimkou daně z nemovitostí, jejíž výnos není zásadní, nejsou obce schopny daňové příjmy žádným způsobem ovlivnit.

S nedaňovými příjmy velmi úzce souvisí skladba a množství obecního majetku, neboť jejich značná část je tvořena příjmy z pronájmu. Jak již bylo uvedeno výše, není tedy z dlouhodobého pohledu příliš žádoucí majetku se zbavovat, protože obec sice jednorázově svůj příjem výrazně zvýší, o budoucí příjmy z titulu pronájmu se však připraví. V tomto ohledu je prozíravější politika obce Hraběšice, která má příjem z pronájmu několikanásobně vyšší než obec Rejchartice.

Kapitálové příjmy obcí jsou přímo odvislé od konkrétních rozhodnutí zastupitelstva obce a nelze tedy v tomto případě vyvozovat z provedené analýzy zásadní závěry. Zjištěné poznatky je navíc nutno konfrontovat se zjištěními v oblasti kapitálových výdajů. Obecně lze konstatovat, že kapitálové příjmy nebyly pro obce stěžejní, což je třeba hodnotit kladně.

Z analýzy přijatých dotací vyplývá, že ani jedna z obcí nevyužívá možnosti, které dotační tituly nabízí. Důvodem může být neodbornost zaměstnanců obcí, řešením však mohou být v tomto případě odborníci externí. Vyšší náklady jsou kompenzovány úspěšností obce v množství schválených a přidělených dotačních titulů. Obec Hraběšice se poučila, oslovila odborníky, jedna dotace jí byla přidělena v roce 2011 a o další bylo ve stejném roce požádáno. Příjmy z titulu dotací jsou jedinou možností, jak podstatným způsobem zvýšit příjmy obcí.

Z běžných výdajů bylo v obou obcích nejvíce vyplaceno na platech zaměstnanců, v obci Rejchartice však tyto výdaje činily méně než jednu polovinu objemu prostředků vyplacených obcí Hraběšice. Toto zjištění zdánlivě hovoří ve prospěch obce Rejchartice, je však třeba posoudit i fakt, že Hraběšice jsou nuceny obhospodařit větší území a nemovitosti, s čímž souvisí větší výdaje na zaměstnance. Z provedené analýzy vyplývá, že obec Rejchartice je šetrnější téměř ve všech ostatních podstatných výdajových položkách.

Skutečnosti zjištěné analýzou kapitálových výdajů je třeba, jak bylo uvedeno výše, posuzovat v kontextu kapitálových příjmů. Kapitálové příjmy obce Rejchartice byly vyšší než její výdaje, v případě Hraběšic tomu bylo právě naopak. Z toho vyplývá, že obec Hraběšice postupuje z dlouhodobého hlediska zodpovědněji, protože se nemovitostí nezbavuje, pouze obměňuje jejich skladbu, saldo majetku je kladné. V případě obce Rejchartice je toto saldo záporné, což je z dlouhodobého hlediska prozíravé méně.

Z celkového pohledu však lze v případě obou analyzovaných obcí konstatovat „zdravé“ hospodaření, neboť při širším pohledu bylo zjištěno, že obce se dlouhodobě nezadlužují, dluhové financování je využíváno pouze výjimečně, zpravidla důvodně a v dalších letech jsou potom tyto dluhy spláceny z přebytků hospodaření.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČEŠKOVÁ, Magdalena a Jan KINŠT. *Rozpočtová skladba v roce 2011*. 4. rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. 277 s. ISBN 978-80-7263-638-9.
2. GALVASOVÁ, Iva et al. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 1. vyd. Brno: Georgetown, 2007. 140 s. ISBN 80-251-20-9.
3. MELZER, Miloš; Jindřich SCHULZ a kol. *Vlastivěda šumperského okresu*. 1. vyd.: OÚ Šumperk a OVM Šumperk 1993. 560 s. ISBN 80-85083-02-7.
4. PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
5. PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*, 2. aktualizované a rozšířené vydání Praha: GRADA Publishing a.s., 2009. 304 s. ISBN 978-80-2789-9.

Legislativa

6. Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
8. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
12. Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.

Elektronické zdroje

15. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistický metainformační systém, číselníky* [online]. [cit.28.1.2012]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/cislist.jsp>
16. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/okresy/CZ0715/>

17. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971 – 2010)* [online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/cz/obce_d/
18. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze*[online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z:
[http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=t
abulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553387](http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=t
abulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553387)
19. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Veřejná databáze*[online]. [cit.24.2.2012]. Dostupné z:
[http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=t
abulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553395](http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+ZV01&kapitola_id=5&voa=t
abulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_154=553395)
20. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska* [online].[cit.26.2.2012]. Dostupné z:
[http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat=2000000000038&obdobi=L&rok=2011&uz
emi=0&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&
piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000013&_piref37_240429_37_2
40428_240428.send=&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000054&
piref37_240429_37_240428_240428.obdobi=L&_piref37_240429_37_240428_24042
8.rok=2011](http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem?stat=2000000000038&obdobi=L&rok=2011&uz
emi=0&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000011&
piref37_240429_37_240428_240428.statse=2000000000013&_piref37_240429_37_2
40428_240428.send=&_piref37_240429_37_240428_240428.stat=2000000000054&
piref37_240429_37_240428_240428.obdobi=L&_piref37_240429_37_240428_24042
8.rok=2011)
21. SVAZEK OBCÍ ÚDOLÍ DESNÉ. *Strategický plán rozvoje Svazku obcí údolí Desné 2008-2013*[online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z: http://www.udoli-desne.cz/admin/files/ModuleTexts/98-Strategie_SOUD_15_01_10_zkracena_finalni.pdf
22. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z :<http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=65497074>
23. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *ARISweb – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=635928>, *ÚFIS – prezentace údajů ÚSC* [online].[cit.24.2.2012]. Dostupné z : <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufisusc/charakteristika.pl?ico=635928>

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
obyv.	obyvatelstvo
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
neinv.	neinvestiční
stát.	státního
sam.	samostatná
výděl.	výdělečná
kapitál.	kapitálový
práv.	právnických
zeměděl.	zemědělská
komunál.	komunální
daň.	daňové
podnik.	podnikatelské
obč.	občanské
nehm.	nehmotný

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2012

Jindřich Kamler

SEZNAM PŘÍLOH

1. Geografická poloha obce Hraběšice a Rejchartice.
2. Počty obyvatel obce Hraběšice, jejich přírůstky a úbytky,
Počty obyvatel obce Rejchartice, jejich přírůstky a úbytky.
3. Daňové příjmy obce Hraběšice,
Daňové příjmy obce Rejchartice.
4. Nedaňové příjmy obce Hraběšice,
Nedaňové příjmy obce Rejchartice.
5. Kapitálové příjmy obce Hraběšice,
Kapitálové příjmy obce Rejchartice.
6. Přijaté transfery obce Hraběšice,
Přijaté transfery obce Rejchartice.
7. Běžné výdaje obce Hraběšice,
Běžné výdaje obce Rejchartice.
8. Kapitálové výdaje obce Hraběšice,
Kapitálové výdaje obce Rejchartice.